UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tullii Ciceronis Orationes diligentius recognitae & aptiore serie repositae

Cicero, Marcus Tullius

Lutetiae Paris, 1522

Pro P. Sestio. Oratio XXXIII.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-431

Visual Library

ignesq; peſtiferos meus ille cõſulatus e manibꝰ extorſerat. q̃ anteq̃ de meo aduẽtu audire po
tuiſſent,cũ tũ abeſſent,aliquorũ dierũ viã in Macedoniã ad Plãciũq; prexi.Hic vero ſimulat
q; me mare trãſiſſe cognouit:audi,audi,atq; attẽde Laterẽſis:vt ſcias qd ego Plãcio debeam,
cõfitearεq; aliq̃n qd faciã,me & grate & pie facere:huic quę ꝓ ſalute mea fecerit,ſi minus ꝓ-
futura ſint,obeſſe certe nõ oportere.Nã ſimulac me Dyrrhachiũ attigiſſe audiuit,ſtatim ad
me lictoribus dimiſſis,inſignibꝰ abiectis,veſte mutata ꝓfectus eſt.O acerbã mihi Iud.memo-
riã tẽporis illius,& loci,cũ hic in me incidit,cõplexus eſt,cõſperſitq; lachrymis, nec loq̃ præ
mœrore potuit:O rẽ cũ auditu crudelẽ,tũ viſu nefariã:O reliquas oẽs dies noctesq; eas, qbꝰ Reliquas dies.
iſte a me non recedens Theſſalonicã me in quęſtoriũq; pduxit.Hic ego nũc de Prętore Mace
doniæ nihil dicã amplius,niſi eũ,& ciuẽ optimũ ſemp,& mihi amicũ fuiſſe,ſed eadẽ timuiſſe
quę cęteros.Cn.Planciũ fuiſſe vnũ,nõ q minus timeret:ſed,ſi accideret ea,quę timerent,me-
cũ ea ſubire & ꝑpeti vellet.Qui,cũ ad me L.Tubero meus neceſſarius,q fratri meo legatꝰ fuiſ
ſet,decedẽs ex Aſia veniſſet:eaſq; inſidias,quas mihi paratas ab exulibus cõiuratis audierat,
animo amiciſſimo detuliſſet:in Aſiã me ire propter eius ꝓuinciæ metũ,& cũ meo fratre ne-
ceſſitudinẽ cõparantẽ non eſt paſſus.Vi me inquã Plãcius,& cõplexu ſuo retinuit,multoſq; *
menſes a capite meo nõ diſceſſit,abiecta Quęſtoria pſona,comitiſq; ſumpta.O excubias tuas
Cn.Planci miſeras:O flebiles vigilias:O noctes acerbas:O cuſtodiã etiã mei capitis infelicem:
ſi qdem ego tibi viuus nõ ꝓſim,q fortaſſe mortuus profuiſſem.memini enĩ,memini, neq; vn
q̃ obliuiſcar noctis illius,cum tibi vigilanti,aſſidenti,mœrẽti,vana quędã miſer atq; inania,
falſa ſpe inductꝰ pollicebar:me ſi eſſem in patriã reſtitutus,præſentẽ tibi gratiã relaturũ. Sin
aũt vitã mihi ſors ademiſſet, aut vis aliqua maior reditũ ꝑemiſſet: hos,hos, quos enĩ ego Vis maior
tũ alios aĩo intuebar:õmia tibi illorũ laborũ pmia ꝓ me ꝑſoluturos.Quid me aſpectas:quid
mea ꝓmiſſa repetis:quid meã fidẽ imploras:nihil tibi ego tũ de meis opibꝰ pollicebar,ſed ho
rũ erga me beneuolentiã ꝓmittebã:hos ꝓ me lugere,hos gemere,hos decertare ꝓ meo capi-
te,vel vitę ꝑiculo velle videbã: de eorũ deſiderio,luctu, querelis quotidie aliqd tecũ ſimul
audiebã.Nunc timeo ne nihil tibi pter lachrymas queã reddere,quas tu in meis acerbitatibꝰ
plurimas effudiſti.Quid.n.poſſum aliud niſi mœrere:niſi flere:niſi te cũ mea ſalute cõplecti:
ſalutẽ tibi iidẽ dare poſſunt,q mihi reddiderũt.Huc exurge tamẽ quæſo,retinebo,& comple
ctar:nec me ſolũ deprecatorẽ fortunarũ tuarũ,ſed comitẽ ſociũq; ꝓfitebor.atq;(vt ſpero)ne
mo erit tã crudeli aĩo,tãq; inhumano,nec tã immemor meorũ nõ dicã in bonos meritorum,
ſed bonorũ in me, q a me mei ſeruatorẽ capitis diuellat,ac diſtrahat.Nõ ego meis ornatum
beneficiis a vobis depcor Iudices,ſed cuſtodẽ ſalutis meę:nõ opibus cõtẽdo, nõ auctoritate,
nõ gratia,ſed pcibꝰ,ſed lachrymis,ſed miſericordia.mecũ vos ſimul miſerrimus, & optimus
obteſtat parẽs,& ꝓ vno filio duo patres depcamur.Nolite Iud.ꝓ vos,ꝓ fortunas veſtras,ꝓ li-
beros,inimicis meis,his pſertim quos ego ꝓ veſtra ſalute ſuſcepi,dare lętitiam,gloriantibus Lętitiã da-
vos iã oblitos mei:ſalutiſq; eiꝰ,a quo mea ſalus cõſeruata eſt,hoſtes extitiſſe:nolite animũ me re.
um debilitare tũ luctu,tũ etiam metu cõmutatę veſtrę volũtatis erga me:ſinite me,qd vobis
fretus huic ſępe ꝓmiſi,id a vobis ei pſoluere.Teq; C.Flaui oro,& obteſtor,q meorũ cõſiliorũ Perſoluere
in cõſulatu ſocius,ꝑiculorũ particeps,rerũ quas geſſi adiutor fuiſti,meq; nõ modo ſaluum a vobis.
ſemp,ſed etiã ornatũ florentẽq; eſſe voluiſti,vt mihi p hos conſerues eũ,p quẽ me tibi,& his
cõſeruatũ vides.Plura ne dicã,tuę me etiã lachrymę impediũt,veſtręq; Iudices,nõ ſolũ meæ. Nõ ſolum
Quibꝰ ego magno in metu meo,ſubito ĩducor in ſpẽ,vos eoſdẽ in hoc cõſeruãdo futuros,q
fueritis in me.qñ iſtis veſtris lachrymis de illis recordor,quas ꝓ me ſępe, & multũ pfudiſtis.

PRO P. SESTIO. ORATIO.XXXIII.

SI QVIS antea Iud.mirabatur,quid eſſet q̃ ꝓ tãtis opibus Reip.tã-
taq; dignitate imperii,nequaq̃ ſatis multi ciues forti & magno ani
mo inuenirent,q auderet ſe & ſalutẽ ſuã in diſcrimẽ offerre ꝓ ſtatu
ciuitatis,& pro cõmuni libertate:ex hoc tẽpore miretur potius, ſi
quẽ bonũ & fortẽ ciuẽ viderit, q̃ ſi quẽ, aut timidũ, aut potius ſibi
q̃ Reip.conſulentẽ.Nã vt omittatis de vniuſcuiuſq; caſu cogitãdo
recordari,vno aſpectu ĩtueri poteſtis eos q cũ ſenatu, cũ bonis omĩ
bus,Rẽp.afflictã excitarint,& latrocinio domeſtico liberarint, mœ
ſtos,ſordidatos,reos,de capite,de fama,de ciuitate, de fortunis,de
liberis dimicantes:eos aũt qui omnia diuina & humana vexarint,

violarint,ꝑturbarint,euerterint:non ſolum alacres lętoſq; volitare,ſed etiam voluntarios
fortiſſimis atq; optimis ciuibus periculũ moliri,de ſe nihil timere.In quo cũ multa ſunt in=
digna,tum nihil minus eſt ferendũ,q̄ ꝙ iã non ꝑ latrones ſuos, nõ ꝑ homines egeſtate &
ſcelere pditos,ſed per vos nobis,ꝑ optimos viros, optimis ciuibus ꝑiculũ inferre conan=
tur.& quos lapidibus,quos ferro,quos facibus,quos vi,manu,copiis delere non potuerunt,
hos veſtra auctoritate,veſtra religione,veſtris ſententiis ſe oppreſſuros arbitrantur.Ego au
tem Iud.qua voce mihi in agendis gratiis,cõmemorandoq; eorum, q optime de me ſunt me
†putabam. riti beneficio,eſſe vtendum †putaui,ea nunc vti cogor in eorum ꝑiculis deꝑllẽdis.his po=
tiſſimum vox hęc ſeruiat:quorum opera & mihi,& vobis, & populo Roma. reſtituta eſt. Et
q̄q̄ a Q.Hortẽſio clariſſimo viro,atq; eloquẽtiſſimo cauſa eſt P.Seſtii ꝑorata, nihilq; ab eo
prætermiſſum eſt,qđ aut pro Repub.conquerendũ fuit,aut pro reo diſputandum:tamen ag
grediar ad dicendum,ne mea propugnatio ei potiſſimũ defuiſſe videatur, ꝑ quem eſt ꝑfe
ctum,ne cæteris ciuibus deeſſet.Atq; ego ſic ſtatuo Iud.in hac cauſa,atq; exercitatione dicen
di,a me locũ pietatis potius,q̄ defenſionis,querelã q̄ eloquentiã,doloris q̄ ingenii partes eſſe
ſuſceptas.Itaq; ſi aut acrius egero,aut liberius,q̄ qui ante me dixerunt:peto a vobis,vt tãtũ
orationi meæ concedatis,quantũ & pio dolori,& iuſtæ iracundiæ concedendũ putetis.Neq;
eñ vnq̄ officio coniunctior dolor eſſe vllus poteſt,q̄ hic meus, ſuſceptus ex hominis de me
optime meriti,ꝑiculo:neq; iracundia magis vlla laudanda, q̄ ea quæ me inflammat eorum
ſcelere,qui cum omnibus ſalutis meæ defenſoribus bellum eſſe gerendũ ſibi iudicauerũt.Sed
quoniam ſingulis criminibus cæteri reſponderũt,dicam ego de omni ſtatu P.Seſtii,de gene=
rẽ vitę,de natura,de moribus,de incredibili amore in bonos,de ſtudio conſeruandæ ſalutis
cõmunis,atq; otii:contẽdãq; (ſi modo id cõſequi potero)vt in hac confuſa atq; vniuerſa de
fenſione,nihil a me qđ ad veſtram queſtionẽ,nihil qđ ad reum,nihil qđ ad Remp. ꝑtineat,
ꝑtermiſſum eſſe videat.Et quoniam in grauiſſimis temporibus ciuitatis,atq; in ruinis euerſę
atq; afflictę Reip.P. Seſtii Tribunatus eſt a fortuna ipſa collocatus,non aggrediar ad illa ma
xima,atq; ampliſſima prius q̄ docuero,quibus initiis ac fundamentis hæ tantæ ſummis in re
Pater P. Seſtii. bus laudes excitatę ſunt. Parente P.Seſtius natus eſt Iud.homine (vt pleriq; meminiſtis)
& ſapiente,& ſancto,& ſeuero. qui cũ Tri.pl.primus inter homines nobiliſſimos temporibꝰ
optimis factus eſſet,reliqs honoribus non tam vti voluit,q̄ dignus videri. eo auctore duxit
honeſtiſſimi & ſpectatiſſimi viri C.Albini filiã:ex qua hic eſt puer,& nupta iam filia.duobus
grauiſſimis antiquitatis viris ſic probatus fuit : vt vtriq; eorum, & charus maxime, & iu=
Sed. cundus eſſet. Ademit Albino ſoceri nomen mors filiæ:ſed charitatem illius neceſſitudinis &
beneuolentiam non ademit.hodie ſic hũc diligit, vt vos facillime poteſtis ex hac vel aſſidui
tate eius,vel ſollicitudine & moleſtia iudicare.Duxit vxorem patre viuo optimi & calamito
ſiſſimi viri filiam C.Scipionis.clara in hoc P.Seſtii pietas extitit omnibus grata, ꝙ & Maſſi=
liam ſtatim profectus eſt,vt ſocerum videre conſolariq; poſſet fluctibus Reipu.expulſum,in
alienis terris iacentẽ,quẽ in maiorũ ſuorum veſtigiis ſtare oportebat: & ad eũ filiam eius ad=
duxit,vt illo inſperato aſpectu cõplexuq; ſi non oẽm,at aliquã partẽ mœroris ſui deponeret:
& maximis officiis & illius ærumnã quoad vixit,& filię ſolitudinẽ ſuſtentauit.Poſſum mul=
ta dicere de liberalitate,de domeſticis officiis,de tribunatu militũ,de prouinciali in eo magi
ſtratu abſtinentia. ſed mihi ante oculos obuerſatur Reip.dignitas,quę me ad ſe rapit,hęc mi
C.Anto. nora relinquere hortatur.Quęſtor hic C.Antonii collegę mei Iud.fuit ſorte,ſed ſocietate cõ
ſiliorũ meus.Impedior nonnullius officii,vt ego interpretor,religione,quo minus exponam
† q̄ multa detul. †quãta ad me detulerit,quãto ante prouiderit.Atq; ego de Antonio nihil dico præter vnũ:
nunq̄ illũ in illo ſummo timore,ac periculo ciuitatis,neq; cõmunẽ metũ omnium,neq; pro=
priam nõnullorum de ipſo ſuſpitionem,aut inficiando tollere, aut diſſimulando ſedare vo=
luiſſe.In quo collega ſuſtinendo atq; moderando, ſi meam in illum indulgentiam cõiunctam
cũ ſumma cuſtodia Reip.laudare vere ſolebatis,par ꝓpe laus P.Seſtii eſſe debet,q ſuũ ita con
ſulem obſeruauit, vt & illi Quæſtor bonus, & vobis omnibus optimus ciuis videretur. Idẽ
cum illa coniuratio ex latebris,atq; ex tenebris erupiſſet,palãq; armata volitaret, venit cum
exercitu Capuã:quã vrbẽ propter plurimas belli opportunitates,ab illa impia & ſcelerata ma
nu attẽtari ſuſpicabamur:& inde M.Aulanum Trib.mil. Antonii Capua præcipitem eiecit,
hominem ꝑditum,& nõ obſcure Piſauri,& in aliis agri Gallici partibus in illa coniuratio=
ne verſatũ.Idẽq; C.Marcellũ,cum is non ſolũ Capuam veniſſet,verũ etiam ſe quaſi armorum

ſtudio in maximā familiā cōiecīſſet, exterminandū †cū illa vrbe curauit. qua de cauſa & tum conuentus ille Capuę, qui propter ſalutē illius vrbis conſulatu conſeruatā meo, me vnū patronū adoptauit: huic apud me P. Seſtio maximas gratias egit: & hoc tēpore fidem hominis, beneficiūq; teſtimonio declarāt, periculūq; deprecant̄ ſuo decreto. Recita queſo P. Seſti quid decreuerint Capuę Decuriones, vt iā virilis tua vox poſſit aliqd ſignificare inimicis noſtris, quidnam cū ſe corroborarit, effectura eſſe videat̄. DECRETVM DECVRIONVM. Nō recito decretū officio aliquo expreſſum vicinitatis, aut clientelę, aut hoſpitii publici, aut ambitionis, aūt cōmendationis gratia: ſed recito memoriā pfuncti periculi, prędicationē ampliſſimi beneficii, vicem officii præſentis, teſtimoniū præteriti temporis. Atq; illis temporibus cum iam Capuā metu Seſtius liberaſſet, Vrbem Senatus atq; oēs boni deprehenſis atq; oppreſſis domeſticis hoſtibus me duce ex periculis maximis extraxiſſent, ego literis eum Capua acceſſiui, cū illo exercitu, quē tum ſecū habebat, quibus hic literis lectis ad vrbem confeſtim incredibili celeritate aduolauit. Atq; †vt illius temporis atrocitatem recordari poſſitis, †audite literas, & veſtrā memoriā ad timoris pteriti cogitationē excitate. LITERAE CI. CONSVLIS. Hoc P. Seſtio Tribunorū pl. nouorū, q tum extremis diebus conſulatus mei res eas quas geſſerā, vexare cupiebāt, reliquiq; coniurationis impetus, & conatus ſunt retardati. Ac poſteaq̄ eſt intellectū Catone Tribuno pl. fortiſſimo atq; optimo ciue Rēp. defendente, per ſe ipſum, S.P.Q.R. ſine militū præſidio tueri facile maieſtatem ſuam, & dignitatē eorū qui ſalutē cōmunē periculo ſuo defendiſſent, Seſtius cum illo ſuo exercitu ſumma eſt celeritate Antoniū cōſecutus. Hic ego qd pdicē, qbus hic rebus conſulē ad rē gerendam excitarit? quot ſtimulos admouerit homini fortaſſis ſtudioſo victorię, ſed tamē nimiū cōmunē Martē belliq; caſum †metuenti: lōgū eſt dicere. ſed hoc breue dicā. Si M. Petreii non excellēs animo, & amore Reipu. virtus, non ſumma auctoritas apud milites, non mirificus vſus in re militari extitiſſet, neq; adiutor Reipub. Seſtius ad excitandum Antonium, cohortādum, impellendum, fuiſſet datus illo in bello, nequaq̄ Catilina cū e pruina Apēnini, atq; e niuib9 illis emerſiſſet, atq; æſtatē integrā nactus Italię callis & paſtorum ſtabula præclara cepiſſet, ſine multo ſanguine, ac ſine totius Italię vaſtitate miſerrima cōcidiſſet. Hūc igitur animū ad tribunatū attulit P. Seſtius, vt queſturā Macedoniæ relinquā, & aliquādo ad hęc ꝓpiora veniā. q̄q̄ non eſt omittenda ſingularis illa integritas prouincialis, cuius ego nuper in Macedonia vidi veſtigia non preſſa leuiter ad exigui prędicationē tēporis, ſed fixa ad memoriā illius prouincię ſempiternā. Verū hęc ita ptereamus, vt tamē intuētes, & reſpectātes relinquamus. Ad tribunatum, quia ipſe ad id iādudū vocat, & quodāmodo †abſorbet orationē meā, contēto ſtudio curſuq; †veniamus. De quo qdē tribunatu ita dictū ab Hortēſio, vt eius oratio nō defenſionē modo criminū videret̄ continere, ſed etiā memoria digna vti: & Reip. capeſſendę auctoritatē diſciplināq; pſcribere. Sed tamē quoniā tribunatus qdem totus P. Seſtii nihil aliud niſi meū nomen cauſamq; ſuſtinuit, neceſſario mihi de hiſdē rebus eſſe arbitror, ſi nō ſubtilius diſputandū, at certe Iud. dolētius deplorandū. Qua in oratione ſi aſperius in quoſdā hoīes inuehi vellē, quis nō concederet? vt eos quorū ſcelere, furore, violatus eſſem, vocis libertate pſtringerem? Sed vt agā moderate, & huic poti9 tēpori ſeruiam, q̄ dolori meo: ſi qui occulte a ſalute noſtra diſſentiūt, lateāt. ſi qui fecerunt aliqd aliquando, atq; iidem nunc tacēt, & quieſcunt, nos quoq; ſimus obliti. ſi qui ſe offerūt, inſectant̄, quoad ferri potuerunt pferemus: neq; quē q̄ offendet oratio mea, niſi q ſe ita obtulerit, vt in eum nō inuaſiſſe, ſed incurriſſe videamur. Sed neceſſe eſt anteq̄ de tribunatu P. Seſtii dicere incipiā, me totū ſuperioris anni Reip. naufragiū exponere. In quo colligēdo, ac reficiēdo ſaluti cōmuni oīa reperientur P. Seſtii dicta, facta, conſilia, verſata. Fuerat ille annus tanq̄ in Reip. magno metu, & multorum timore intentus arcus in me vnū, ſicut vulgo ignari rerū loquebātur: re quidem vera in vniuerſam Rēp. traductione ad plebē furibundi hominis ac perditi, mihi irati, ſed multo acrius otii, & cōmunis ſalutis inimici. Hunc vir clariſſimus mihi multis repugnātibus amiciſſimus Cn. Pōpeius omni cautione, fœdere, execratione deuinxerat, nihil in tribunatu contra me eſſe facturum. At ille †ſceleratiſſimus, ex oīm ſcelerum colluuione natus, parū ſe fœdus violaturū arbitratus, niſi ipſum cautorem alieni periculi ſuis ꝓpriis periculis terruiſſet, hanc terrā immaneq; belluā vinctā auſpiciis, alligatā more maiorū, conſtrictā legū ſacrarū catenis ſoluit, ſubito legū conſul, vel vt ego arbitror †exoratus, vel vt non nemo putaret †mihi iratus, gnarus quidem certe & prudens impendētiū ſcelerū tantorū ac malorū. q Tribunus pl. felix in euertēda

†ab illa.
Sed.
†ne illius.
†claudite literas.
†intuenti.
†obſeruat.
†veniam.
Dolentius
†nefarius.
Cautor.
†exhortatus.
†miratus.

Rep. fuit nullis ſuis neruis.qui em̃ in eiuſmodi vita nerui eſſe potuerunt, hoĩs fraternis fla-
gitiis,ſororiis ſtupris,omni inaudita libidine infamis?Sed fuit ꝑfecto quedã illa Reip.fortu-
na fatalis,vt ille cecus atq; amens Tribunus pl.nanciſceret,quid dicã Conſules?hoccine ego
appellẽ noĩe euerſores hui⁹ imperii?ꝓditores veſtre dignitatis?hoſtes bonorũ oĩm?q ad delen
dũ ſenatũ,affligẽdũ equeſtrẽ ordinẽ,extinguẽda oĩa iura atq; inſtituta maioꝝ,ſe illis faſcibus
ceteriſq; inſignibus ſummi honoris,atq; imperii ornatos eſſe arbitrabanť.Quorũ ꝑ deos im-
mortales,ſi nondũ ſcelera vulneraq; inuſta Reip.vultis recordari,vultũ atq; inceſſum animis
intueamini.facilius facta eorũ occurrẽt mentibus veſtris,ſi ora ipſa oculis veſtris ꝓpoſueri
tis.Alter vnguentis affluens,calamiſtrata coma deſpiciẽs cõſcios ſtuproꝝ,ac veteres vexato
† puteolis. res ætatulæ ſuæ †putealis,& fœneratorũ gregibus inflatus,atq; ꝑculſus, olim Neſculeio illo
æris alieni in freto ad columnã adhæreſceret,ni in tribunatus portũ infugeret. contemnebat
eqtes Romanos,minitabať ſenatui,venditabat ſe operis: atq; ab iis ſe ereptum, ne de ambitu
cauſam diceret,ꝑ̃dicabat:ab iiſdẽq; ſe etiã inuito ſenatu ꝓuinciã ſperare dicebat:eãq;,niſi ade
ptus eſſet,ſe incolumẽ nullo modo fore arbitrabať. Alter o dii boni q̃ teter ĩcedebat , q̃ tru-
culentus,q̃ terribilis aſpectu?vnum aliquẽ te ex barbatis illis,exemplũ imperii veteris,imagi-
nem antiqtatis,columen Reip.diceres intueri: veſtitus aſper, noſtra hac purpura plebeia, ac
pene fuſca,capillo ita horrido,vt Capua,qua ipſa tũ imaginis formãde cauſa Duũuirũ gere-
†ſub laur⁹. bat,ſepius iã †ſublatus videreť.Nã qd ego de ſupercilio dicã, qđ tũ hoĩbus non ſupciliũ ſed
pignus Reip.videbať?Tanta erat grauitas in oculo,tanta frõtis contractio,vt illo ſupercilio
† Aumãti⁹ tãq̃ †Rhadamanth⁹ ille niti videreť.Erat deniq; hic oĩm ſermo:eſt tãdẽ Reip.magnũ firmũq;
ſubſidiũ. habeo quẽ opponã labi illi,atq; cœno.vultu mediuſſidi⁹ Collegę ſui libidinẽ,leuita
tẽq; franget.habebit ſenatus in hũc annũ quẽ ſequať.nõ deerit auctor & dux bonis. Mihi de
niq; homines ꝑ̃cipue congratulabanť,ꝙ habiturus eſſem cõtra Tribunũ pl.furioſum & auda
Affinem.ſ. cẽ,cũ & amicũ & affinẽ,tũ etiã fortẽ & grauẽ Conſulẽ. Atq; eorũ alter fefellit neminem.quis
Piſonem. em̃ clauũ tanti imperii tenere,& gubernacula Reip.tractare in maximo curſu, ac fluctib⁹ poſ
ſe arbitraretur,hominẽ emerſum ſubito ex diuturnis tenebris luſtrorũ ac ſtuprorũ,vino,ga
neis,lenociniis,adulteriiſq; cõfectũ?cum is preter ſpem in altiſſimo gradu alienis opibus po-
ſitus eſſet,qui non modo tempeſtatẽ intueri impendentẽ temulentus,ſed ne lucẽ qdem inſoli
Nobilitas tam aſpicere poſſet.Alter multos plane in oẽs partes fefellit.Erat em̃ hominũ opinione nobi
blãda cõci- litate ipſa blanda conciliatricula cõmẽdatus.Oẽs boni ſemꝑ nobilitati fauemus,& quia vtile
liatricula. eſt Reip.nobiles eſſe homines dignos maioribus ſuis,& quia valet apud nos clarorum homi
Senex me- nũ ſenex de Repu.meritorum memoria etiã mortuorũ.quia triſtem ſemꝑ,quia taciturnum,
moria. quia ſubhorridum atq; incultum videbant,& ꝙ erat eo nomine,vt ingenerata familię fruga
litas videretur,fauebant,gaudebant, & ad integritatem maiorum ſpe ſua hominem vocabãt
materni generis obliti . Ego autem vere dicam Iud. tantũ eſſe in homine ſceleris, audaciæ,
crudelitatis,quantum ipſe cum Repu. ſenſi,nunq̃ putaui. Nequam eſſe hominem,& leuẽ,&
falſa opinione,errore hominũ ab adoleſcentia cõmẽdatũ ſciebã.etem̃ animus eius vultu,fla-
gitia parietibus tegebanť.Sed hæc obſtructio, nec diuturna eſt, nec obducta,ita vt curioſis
oculis perſpici non poſſit.Videbamus genus vitę,deſidiã,inertiam: incluſas eius libidines, q
Anſas ſer- paulo propius acceſſerant,intuebantur.Deniq; etiam ſermonis anſas dabat,qbus reconditos
monis da- eius ſenſus tenere poſſemus.Laudabat homo doctus philoſophos neſcio quos,neq; eorum ta
bat. men nomina poterat dicere.ſed eos tamẽ laudabat maxime:qui dicũtur ꝑ̃ter ceteros eſſe au-
ctores & laudatores voluptatis.cuius,& quo tempore, & quo modo,non quærebat.verbum
ipſum oĩbus modis animi,& corporis deuorabat:eoſdẽq; ꝑ̃clare dicere aiebat,Sapiẽtes oĩa
ſua cauſa facere:Rẽpublicã capeſſere hominẽ bene ſanũ nõ oportere:nihil eſſe ꝑ̃ſtabilius otio
ſa vita,& cõferta,& plena voluptatibus. Eos aũt qui dicerent dignitati eſſe ſeruiendũ, Reip.
conſulendũ,officii rationẽ in omni vita non cõmodi eſſe ducendã, ſubeunda ꝓ patria pericu
Vaticinari la,vulnera excipienda,mortẽ oppetẽdã: vaticinari atq; inſanire dicebat. Ex his aſſiduis eius
quotidianiſq; ſermonibus,& ꝙ videbam,quibuſcũ hominibus in interiore ędium parte viue
† redoleret ret,& ꝙ ita domus ipſa fumabat,vt multa eius ſermonis indicia †redolerent, ſtatuebam ſic,
boni nihil ab illis nugis eſſe expectandũ,mali quidem certe nihil pertimeſcendum. Sed ita eſt
Similitu- Iud.vt ſi gladium paruo puero,aut ſi imbecilli ſeni,aut debili dederis,ipſe impetu ſuo nemi-
do pul- ni noceat:ſin ad nudum,vel fortiſſimi viri corpus acceſſerit:poſſit, acie ipſa vel ferri viribus
chra. vulnerari: ita cum hominibus eneruatis, atq; exanguibus conſulatus tanq̃ gladius eſſet da-

tus:qui ꝑ ſe pungere neminẽ vnq̃ potuiſſent,hi ſummi imꝑii noĩe armati,Rempu.truci-
dauerunt.fœdus fecerũt cũ Tribuno pl.palã,vt ab eo prouincias acciperẽt quas ipſi vellent: Fœdus.
exercitũ & pecuniã quantã vellẽt:ea lege,ſi ipſi prius Tribuno pl.afflictã Rẽp.tradidiſſent.id
eñ fœdus meo ſanguine ictũ ſanciri poſſe dicebant.Quã re patefacta(neq; eñ diſſimulari tã
tũ ſcelus poterat,nec latere)promulgantur vno eodẽq; tẽpore rogationes ab eodẽ Tribuno
de mea ꝑnicie,& de prouinciis nominatim Cõſularibus.Hic tũ ſenatus ſollicitus,vos equi
tes excitati,Italia cũcta ꝑmota,oẽs deniq; omniũ generũ atq; ordinũ ciues ſummæ Reip.a
Cõſulibus atq; a ſummo imꝑio ꝑtendũ eſſe auxiliũ arbitrabantur,cũ illi ſoli eſſent p̄ter fu
rioſum illũ Tribunũ, duo Reip.turbines,q nõ modo p̄cipitanti patriæ non ſubuenirent,ſed
eam nimis tarde cõcidere mœrerent.Flagitabat̃ ab his quotidie,cũ querelis bonoꝝ omniũ,
tum etiam precibus ſenatus,vt meam cauſam ſuſciperẽt,agerẽt aliquid,deniq; ad ſenatũ re-
ferrent.hi non modo negando,ſed etiã irridẽdo ampliſſimũ queq; illius ordinis inſequeban-
tur.Hic ſubito cũ incredibilis ĩ Capitoliũ multitudo ex tota Vrbe cũctaq; Italia cõueniſſet,
veſtem mutandam oẽs,meq; etiã omni ratione priuato cõſilio(qm̃ publicis ducibus Reſp.ca
reret)defendendũ putarũt.Erat eodẽ tẽpore ſenatus in æde Cõcordię:qđ ipſum templũ rep̄
ſentabat memoriam cõſulatus mei:cũ flens vniuerſus ordo †Cincinnatũ Cõſulẽ orabat.nam †Cirratum
alter ille horridus & ſeuerus conſulto ſe domi cõtinebat.qua tũ ſuꝑbia cœnum illud ac la-
bes,ampliſſimi ordinis preces,ampliſſimorum ciuium lachrymas repudiauit? me ipſum vt
contempſit Helluo patrię?nã quid ego patrimonii dicã?qđ ille cũ quaſi quęſtum faceret,ami Helluo.
ſit.vos inquã Eqtes Ro.& oẽs boni veſte mutata,vos inquã ꝓ meo capite ad ꝑdes Lenonis
impuriſſimi ꝓieciſtis.cum veſtris p̄cibus a latrone illo repudiati eſtis. Vir incredibili fide,
magnitudine animi L.Mummius ad ſenatũ de Rep.retulit:Senatuſq; freqũes veſtẽ ꝓ mea ſa Mutata ve
lute mutãdã cenſuit.O diẽ illũ Iud.funeſtũ ſenatui boniſq; oĩbus,Reip.luctuoſum, mihi ad ſtis ꝓ Cice
domeſticũ mœrorẽ grauem,ad poſteritatis memoriã glorioſum.Quid eñ quiſq̃ põt ex oĩni rone.
memoria ſumere illuſtrius,q̃ pro me vno ciue & bonos oẽs priuato cõſenſu,& vniuerſum ſe
natũ publico cõſilio mutaſſe veſtem?Quæ quidem tũ mutatio nõ deprecationis cauſa eſt fa
cta,ſed luctus.quẽ eñ deprecari ſe,cum omnes eſſent ſordidati?cũq; hoc ſatis eſſet ſigni eſſe ✳
improbũ,qui mutata veſte non eſſet?Hac mutatione facta veſtis,tãto in luctu ciuitatis,omit
to quid ille Tribunꝰ omniũ rerũ diuinarũ humanarumq; p̄do fecerit: q adeſſe nobiliſſimos
adoleſcentes,honeſtiſſimos equites Ro.deprecatores ſalutis meæ iuſſerit,eoſq; operarũ ſua-
rum gladiis & lapidibus obiecerit:de Cõſulibꝰ loquor,quorũ fide Reſpu.niti debuit.exani-
matꝰ euolat ex ſenatu,nõ minus perturbato animo atq; vultu,q̃ ſi annis ante paucis in cre-
ditorum conuentum incidiſſet:aduocat concionem:habet orationem talem conſul , qualem
nunq̃ Catilina victor habuiſſet.errare homines ſi etiam tum ſenatũ aliquid in Rep. poſſe ar
bitrarent̃.equites vero Ro.daturos illius diei pœnas,qui me conſulem cũ gladiis in Capito
liũ duci feciſſent:veniſſe tẽpus iis,qui in timore fuiſſent,coniuratis videlicet,dicebat vlciſcẽ
dis.Si dixiſſet hoc ſolum,oĩni ſupplicio eſſet dignus:nam oratio ipſa cõſulis ꝑnicioſa,põt
Remp.labefactare.quid fecerit videte.Illum iam,qui cum me ipſum pro ſumma familiarita- ✳
te,quæ cum fratre mihi,vel cum patre eius erat,vnice diligebat,tum pro Rep.vel mortem
oppetere cupiebat,in cõcione lege relegauit:edixitq; vt ab Vrbe abeſſet M.paſſus,ꝙ eſſet au
ſus pro ciue,pro benemerito ciue,ꝓ amico,pro Rep.deprecari.quid hoc homine facias?aut Quid hoc
quo ciuem importunum,aut quo potius hoſtem tam ſceleratum reſerues?qui, vt omittã cæ hoĩe facias
tera,quæ ſunt ei cum collega immani,impuroq; coniuncta,atq; cõmunia , hoc vnum habet
proprium,vt expulerit ex Vrbe,relegarit,non dico Equitem Romanum,non ornatiſſimũ,at
q; optimum virum,non amiciſſimũ reipublicę ciuẽ,non illo ipſo tempore vna cũ ſenatu &
cum bonis omnibꝰ cauſam amici,Reiq; p.lugentem,ſed ciuẽ Romanũ ſine vllo iudicio,atq;
edicto ex patria cõſul eiecerit.Nihil acerbiꝰ †ſocietati inferre ſoliti ſũt,q̃ id qđ perraro acci †ſociis. ✳
dit,ex vrbe ire a cõſule iuberi . atq; illis tum erat reditus in ſuas ciuitates,ad ſuos lares fa-
miliares:& in illo communi incommodo nulla in quenq̃ propria ignominia nominatim ca-
debat.hoc vero quid eſt?exterminabit ciues Romanos edicto cõſul a ſuis diis penatibus?ex-
ꝑllet a patria? videlicet quẽ volet damnabit, atq; eiiciet nominatim? hic,ſi vnq̃ vos eos,qui
nunc eſtis in Rep.fore putaſſet,ſi deniq; imaginẽ iudicioꝝ,aut ſimulacrũ aliqđ futurũ in ci-
uitate reliquũ crediđiſſet,nunq̃ auſus eſſet ſenatũ de Rep.tollere,Equitũ Ro.preces aſꝑna-
ri,ciuium deniq; omniũ nouis & inauditis edictis ius libertatẽq; euertere. Etſi me attẽtiſſi-

mis animis ſumma cũ benignitate auditis Iudices:tn̄ vereor,ne qs veſtrũ forte mireẗ, quid
hæc mea oratio tã alte,ac tã lõge repetita velit:aut qd ad P.Seſtii cauſam,eoꝝ,qui ante hu
ius tribunatum remp.vexarunt,delicta ꝑtineant.mihi em̄ propoſitũ eſt oſtẽdere,omnia cõ
ſilia P.Seſtii, mentemq; totius tribunatus hanc fuiſſe,vt afflictæ, & perditæ Reip.quantum
poſſet,mederetur. Ac ſi in exponendis vulneribꝰ illis,de me ipſo plura dicere videbor,igno
ſcite.nam & illam meam cladem vos,& omnes boni maximum eſſe Reip.vulnus iudicaſtis:
& P.Seſtius eſt reus non ſuo,ſed meo nomine.qui cum omnem vim ſui tribunatꝰ in mea ſa
lute cõſumpſerit,neceſſe eſt meam cauſam præteriti temporis, cum huius præſenti defenſio
ne eſſe coniũctam.Erat igitur in luctu ſenatus: ſqualebat ciuitas publico cõſilio mutata ve-
ſte:nullum erat municipiũ Italię,nulla colonia,nulla præfectura,nulla Romæ ſocietas vecti
galium,nullũ collegiũ,aut cõciliũ,aut omnino aliquod commune conſiliũ,qd tũ non hono
rificentiſſime decreuiſſet de mea ſalute:cũ ſubito edicũt duo conſules, vt ad ſuum veſtitum
Senatores redirent.quis vnq̃ conſul ſenatũ ipſius decretis parere prohibuit? quis Tyrannus
miſeros lugere vetuit?parũ ne eſt Piſo , vt omittam Gabinium, ꝙ tantũ homines fefelliſti,
vt negligeres auctoritatem ſenatus?optimi cuiuſq; conſilia cõtemneres?Remp.proderes?cõ-
ſulare nomen affligeres?etiam ne edicere audeas ne mœrerent homines ſuam,meam, reipu-
blicæ calamitatem?neve hũc ſuũ dolorem veſte mutata ſignificarẽt? ſiue illa veſtis mutatio
ad luctum ipſorũ,ſiue ad deprecandũ valebat,quis vnq̃ tam crudelis fuit,q prohiberet quen
q̃,aut ſibi mœrere?aut cæteris ſupplicare?quid?ſua ſponte homines in amicorum periculis
veſtitũ mutare non ſolent?pro te ipſo Piſo nemo mutauit?ne iſti quidem , quos legatos non
modo nullo ſenatuſconſulto,ſed etiam repugnante ſenatu,tute tibi legaſti . Ergo hominis
deſꝑati,& proditoris Reip.caſum lugebũt fortaſſe qui volent:ciuis florentiſſimi beneuolẽ
tia bonorum,& optime de ſalute patriæ meriti ꝑiculum coniũctũ cũ ꝑiculo ciuitatis,lu-
gere ſenatui non licebit?Iidem cõſules,ſi appellandi ſunt conſules,quos nemo eſt,qui nõ mo
do ex memoria,ſed etiam ex faſtis euellendos non putet:pacto iam fœdere prouinciarũ,pro-
ducti in circo Flaminio in concionẽ ab illa furia ac peſte patriæ maximo cum gemitu veſtro,
illa omnia,quæ tam contra me,q̃ contra Remp.dixerant,voce ac ſententia ſua comprobaue
rũt.Iiſdem conſulibꝰ ſedentibus,atq; inſpectantibus lata lex eſt,ne auſpicia valerent,ne qs ob
nũciaret,ne qs lege intercederet:vt oĩbus feſtis diebꝰ legem ferri liceret:vt lex Helia,lex Fu-
ſia ne valeret.qua vna rogatione,quis eſt,qui non intelligat vniuerſam Rẽp.eſſe deletã?Iiſdẽ

Pro tribunali Aurelio.

Conſ.inſpectantibꝰ,ſeruorũ delectus habebaẗ pro tribunali Aurelio noĩe Collegiorũ: cũ vi-
catim homines circũſcriberenẗ:decuriarenẗ:ad vim,ad manus,ad cędem,ad direptionem in
citarenẗ.Iiſdem Conſ.arma in tẽplo Caſtoris palã portabanẗ,gradus eiuſdem tẽpli tollebanẗ;
armati hoĩes forũ & cõciones tenebant,cædes,lapidationeſq; fiebant,nullus erat ſenatus, ni
hil reliqui magiſtratꝰ,vnus omniũ poteſtatem armis & latrociniis poſſidebat,non aliqua vi
ſua,ſed cũ duos cõſules a Rep.ꝓuinciarũ fœdere retraxiſſet,inſultabat,dominabaẗ,aliis pol
licebaẗ,terrore ac metu multos,plures etiã ſpe & promiſſis tenebat.Quæ cum eſſent eiuſmo
di Iudices:cum Senatus duces nullos,ac pro ducibꝰ proditores,aut potiꝰ apertos hoſtes ha
beret:Equeſter ordo reus a cõſulibus citareẗ:Italię totius auctoritas repudiareẗ:alii nomina
tim relegarenẗ,alii metu ac periculo terrerenẗ,arma eſſent ĩ templis,armati in foro: eaq; nõ
ſilentio conſulũ diſſimularenẗ,ſed & voce & ſententia comprobarenẗ:cum omnes vrbem nõ
dum exciſam,& euerſam,ſed iam captam,atq; oppreſſam videremus:tamen his malis tantis,
tanto bonorum ſtudio Iud.reſtitiſſemus.Sed me alii metus,atq; aliæ curę,ſuſpitioneſq; mo-
uerũt.Exponã enim hodierno die Iud.omnẽ rationem facti & conſilii mei : neq; huic veſtro
tanto ſtudio audiẽdi,nec huic tantę multitudini,quanta mea memoria nunq̃ vllo in iudicio
fuerit,deero.nam ſi ego in bona cauſa,tanto ſtudio ſenatus,cõſenſu tam incredibili bonorũ
omniũ tã parato,tota deniq; Italia ad omnẽ cõtentionẽ expedita,ceſſi Tribuni pl.deſpicatiſ-
ſimi hoĩs furori:cõtemptiſſimoꝝ cõſulũ leuitatẽ,audaciãq; ꝑtimui:me timidũ,nullius ani
mi,nulliꝰ cõſilii fuiſſe cõfiteor.quid em̄ ſimile fuit ĩ M.Metello?cuius cauſam,etſi oẽs boni ꝓ
babant,tamen neq; ſenatus publice,neq; vllus ordo proprie,neq; ſuis decretis Italia tota ſuſ
ceperat.ad ſuã em̄ magis ille gloriã,q̃ ad ꝑſpicuam ſalutem Reipu.ſpectarat,cũ vnus in le-
gem ꝑ vim latam iurare noluerat.deniq; videbatur hac conditione tam fortis fuiſſe,vt cũ
patrię charitate cõſtãtię gloriã cõmutaret.erat em̄ huic res cũ exercitų C.Marii inuicto: ha
bebat inimicũ C.Mariũ cõſeruatorẽ patrię ſextũ iã illũ conſulatum gerentem:res erat cum

L.Saturnino iterũ tribuno pl.vigilãte hoĩe,& in cauſa populari ſi nõ moderate,at certe po L.Saturni-
pulariter agente.attamen nec tergiuerſatus ceſſit,ne aut victus a fortibus viris cũ dedecore nus. ✳
caderet,aut victor multis & fortibus ciuibus Rẽp.orbaret.Meã cauſam ſenatus palã, Eque-
ſter ordo acerrime,cũcta Italia publice,oẽs boni enixe ſuſceperant.eas res geſſerã,quarũ non
vnus auctor,ſed dux omnium voluntatis fuiſſem:quæqꝫ non modo ad ſingularem meã glo-
riam,ſed ad ſalutẽ cõmunẽ omniũ ciuiũ,& ꝓpe gentium ꝑtinerent,ea cõditione geſſeram,vt
meũ factũ ſemper oẽs p̄ſtare tueriqꝫ deberent.erat eñ mihi cõtentio nõ cũ victore exercitu,
ſed cum operis cõductis,& ad diripiẽdã vrbẽ cõcitatis.habebã inimicũ nõ C.Mariũ terrorem
hoſtiũ,ſpem ſubſidiumqꝫ patrię,ſed duo importuna prodigia.quos egeſtas, quos æris alieni
magnitudo,quos leuitas,quos ĩprobitas tribuno pl.cõſtrictos addixerat. Nec mihi res erat
cum Saturnino,qui ꝗdem a Quęſtore Oſtienſi per ignorantiam ad principem & ſenatꝰ,& ci-
uitatis M.Scaurum rẽ frumẽtariã tranſlatã ſciebat,ſed cũ ſcurrarũ locupletum ſcorto,cum Clodius.
ſororis adultero,cũ ſtuprorum ſacerdote,cum venefico,cũ teſtamentario,cũ ſicario,cũ latro Teſtamen-
ne.quos hoĩes,ſi id ꝗd facile factu fuit,& ꝗd fieri debuit,quodqꝫ a me optimi & fortiſſimi ci tarius.
ues flagitabant,vi armiſqꝫ ſuperaſſem:nõ verebar,ne quis aut vim vi repulſam reprehende-
ret,aut perditorũ ciuiũ vel potius domeſticorũ hoſtiũ mortem mœreret.Sed me illa moue-
rũt.oĩbus in cõcionibus illa furia clamabat,ſe q̃ faceret cõtra ſalutẽ meã,facere auctore Cn.
Põpeio clariſſimo viro,mihiqꝫ & nunc,& quoad licuit,amiciſſimo . M.Craſſus,quocũ mihi
erant oẽs amicitię neceſſitudines,vir fortiſſimus,ab eadẽ illa peſte infeſtiſſimꝰ eſſe meis fortu
nis p̄dicabat.C.Cęſar,ꝗ a me nullo meo merito alienus eſſe debebat,inimiciſſimꝰ eſſe meę ſa-
luti ab eodẽ quotidianis cõcionibus dicebatur.his ſe tribus auctoribus in cõſiliis capiendis,
adiutoribus in re gerẽda,eſſe vſurũ dicebat.ex quibus vnũ habere exercitũ maximum in Ita
lia:duo,qui priuati eſſent,& præeſſent,& pararẽt ſi vellẽt exercitũ:idqꝫ facturos eſſe dicebat.
nec mihi ille iudiciũ populi,nec legitimã aliquã cõtentionẽ,nec diſceptationẽ,aut cauſæ di-
ctionem,ſed vim,arma,exercitus,imperatores,caſtra denũciabat. Quid ergo?inimici oratio,
vana p̄ſertim,tã improbe in clariſſimos viros cõiecta me mouit?me vero nõ mouit illiꝰ ora-
tio,ſed eorum taciturnitas,in quos illa oratio tam improba cõferebatur.qui tum,q̃q̃ ob aliã
cauſam tacebant,tñ hominibus omnia timentibꝰ tacẽdo loqui,nõ inficiando confiteri,vide-
bantur.illi eñ mali timore perterriti,ꝙ acta illa,atqꝫ omnis res ſuperioris anni labefactari a p̄
toribus,infirmari a ſenatu,atqꝫ principibus ciuitatis putabant,ſuaqꝫ ſibi ꝓpiora eſſe pericu
la,q̃ mea loquebantur,Tribunum popularẽ a ſe alienari nolebant.Et tñ & Craſſus a Conſu-
libus meam cauſam ſuſcipiendam eſſe dicebat,& eorũ fidem Põpeius implorabat, neqꝫ ſe pri
uatum publice cauſę ſuſceptę defuturum eſſe dicebat. Quem virum ſtudioſum mei,cupidiſ
ſimũ Reip.ſeruãdę,domi meę certi homines cõpoſiti monuerũt,vt eſſet cautior,eiuſqꝫ vitę a
me inſidias apud me domi poſitas eſſe dixerunt.atqꝫ hanc ei ſuſpitionem alii literis mitten-
dis,alii nũciis,alii coram ipſi excitauerũt.tot ille,cum a me nihil certe timeret:ab illis ne ꝗd
meo nomine molirent̃,ſibi cauendum putaret:L.ipſe Cęſar,quem maxime ignari hoĩes veri-
tatis mihi eſſe iratũ putabant,erat ad portas cũ imperio,erat in Italia eius exercitus,inqꝫ eo
exercitu ipſius tribuni plebis inimici mei fratrẽ præfecerat.Hęc ego cum viderem:neqꝫ enim
erant occulta:Senatũ,ſine quo ciuitas ſtare nõ poſſet,omnino de ciuitate eſſe ſublatũ:Cõſu-
les,qui publici cõſilii duces eſſe deberẽt,perfeciſſe,vt per ipſos publicũ cõſiliũ funditus tolle
retur:eos ꝗ plurimũ poſſent,opponi oĩbus cõcionibꝰ falſo,ſed & formidoloſe tñ,auctores ad
perniciẽ meã:cõciones haberi quotidie cõtra me:vocẽ ꝓ me,ac pro Rep.neminẽ mittere:in-
tenta ſigna legionũ exiſtimari ceruicibus ac bonis veſtris falſo,ſed putari tñ cõiuratorũ ve-
teres copias & effuſam illam ac ſuperatã Catilinę manũ importunam nouo duce & inſpera-
ta cõmutatione rerũ eſſe renouatam.hęc cũ viderẽ,ꝗd agerẽ Iudices?ſcio.n.tũ,non mihi ve-
ſtrũ ſtudiũ,ſed meũ ꝓpe veſtro defuiſſe.cõtẽderẽ cõtra tribunũ pl.priuatꝰ armis?viciſſent im-
probos boni,fortes inertes,interfectus eſſet is,ꝗ hac vna medicina ſola potuit a Reipu.peſte
depelli.quid deinde?ꝗd reliquiarũ reſtaret?ꝗd deniqꝫ?erat dubiũ,q̃n ille ſanguis tribunitius
nullo præſertim publico cõſilio ꝓfuſus,Cõſules auctores & defenſores eſſet habiturus?cũ ꝗ-
dẽ ĩ cõcione dixiſſet,aut mihi ſemel pereũdũ,aut bis eẽ vĩcẽdũ:ꝗd erat bis vincere?id ꝑfecto,
vt cũ amẽtiſſimo cũ tribuno pl.decertaſſem,cũ cõſulibꝰ cęteriſqꝫ eius vltoribꝰ dimicarẽ.Ego
vero ſi mihi vni pereundũ fuiſſet,ac nõ accipiẽda plaga mihi inſanabilis illa mortifera , quã
reip.impoſuiſſet,ſemel perire tñ Iud.maluiſſem,q̃ bis vicere.Erat eñ altera eiuſmodi cõten-

tio illa,vt neq̄ victi neq̄ victores Rēp.tenere poſſem⁹.Quid?ſi in prima cōtentione,vi tribu
nitia victus in foro cū multis bonis viris cōcidiſſem?Senatū cōſules credo vocaſſent?quē to-
tū de ciu'tate deiecerāt.ad arma vocarēt?qui ne veſtitū quidē defendiſſent Reipu.a tribuno
pl.poſt interitū diffidiſſent?q eādē horā meę peſtis & ſuorū p̄miorū eſſe voluiſſent.Vnū em̄
mihi reſtabat illud,qđ forſitan nō nemo vir fortis,& acris animi magniq̄ dixerit: reſtitiſſes,
repugnaſſes,mortē pugnās oppetiſſes.de quo inquā tete patria obteſtor, & vos penates pa-
triiq̄ dii,me veſtrarū ſediū templorūq̄ cauſa,me propter ſalutē meorū ciuiū,quæ mihi ſemp
fuit mea charior vita,dimicationē cędemq̄ fugiſſe.Etem̄ ſi mihi in aliqua naue cū meis ami
cis nauiganti hoc Iud.accidiſſet,vt multi ex multis locis p̄dones claſſibus eā nauē ſe opp̄ſſu
ros minitarent̄,niſi me vnū ſibi dedidiſſent:ſi id vectores negarēt,ac mecū ſimul īterire q̄ me
tradere hoſtib⁹ mallēt,ieciſſem me poti⁹ ipſe in p̄fundū,vt cęteros cōſeruarē , q̄ illos mei tā
cupidos nō modo ad certā mortē,ſed in magnū vitę diſcrimen adducerē?Cū vero in hāc rei
publicę nauē,ereptis ſenatui gubernaculis,fluitantē in alto tempeſtatib⁹ ſeditionū, ac diſcor
diarū,armatæ tot claſſes,niſi ego vnus dedit⁹ eſſem,incurſurę viderent̄:cū p̄ſcriptio,cædes,
direptio,denunciarent̄:cū alii me ſuſpitione periculi ſui nō defenderēt,alii vetere odio bono
rū incitarent̄,alii īuiderēt,alii obſtare ſibi me arbitrarent̄,alii vlciſci dolorē ſuū aliquē vellēt,
alii rē ipſā publicā,atq̄ hunc bonorū ſtatū otiūq̄ odiſſent,& ob haſce cauſas tot tāq̄ varias
me vnū depoſcerent:depugnarē potius cū ſummo nō dicā exitio,ſed p̄iculo certe veſtro , li-
berorūq̄ veſtrorū,q̄ nō id,qđ etiā oībus impēdebat,vnus p̄ oībus ſuſciperē,ac ſubirē? Victi
eſſent improbi.at ciues.at ab eo priuato,qui ſine armis rēp.etiā cōſul cōſeruarat.ſin victi eſ-
ſent boni,qd ſupereſſet?nō ad ſeruos videtis Rēp.vēturā fuiſſe?an mihi ipſi, vt qdā putant,
fuit mors ęquo aīo oppetenda?quid?tū mortē ne fugiebā?an erat res vlla,quam mihi magis
optādā putarē?aut ego illas res tātas in tāta improborū multitudine cum gerebā,non mihi
mors,nō exiliū ob oculos verſabant̄?nō hęc deniq̄ a me,tū tanq̄ fata,in ipſa re gerēda con-
cinebant̄?an erat mihi in tanto luctu meorū,in tāta diſiunctione,tāta acerbitate,tanta ſpolia
tione omniū rerū,quas mihi aut natura aut fortuna dederat,vita retinenda?tam erā rudis?
tā ignarus rerū?tā expers cōſilii,aut ingenii?nihil audierā?nihil viderā?nihil ipſe legendo q̄

Vita breuis,curſus gloriæ ſempiternus.

rendoq̄ cognouerā?neſciebā vitā breuē eſſe?curſum gloriæ ſempiternū?cū eſſet omnibus de
finita mors,optandū eſſe,vt vita q̄ neceſſitati deberet̄,patrię potius donata,q̄ reſeruata na-
turę videret̄?neſciebā inter ſapiētiſſimos homines hāc cōtētionē fuiſſe, vt alii dicerent aīos

Opiniones philoſophorū de morte,& aīæ immortalitate.

hominū,ſenſuſq̄ morte reſtingui:alii autem tum maxime mentes ſapientū ac fortiū virorū,
cum e corpore exceſſiſſent,ſentire,ac vigere?quorum alterum fugiēdum non eſſe,carere ſen
ſu:alterū etiā optandū,meliore eſſe ſenſu.deniq̄ cū oīa ſemper ad dignitatē retuliſſem,nec
ſine ea quicq̄ expetendū eſſe homini in vita putaſſem,mortē,quam etiam virgines Athenis,
regis opinor Erichthei filiæ,pro patria cōtempſiſſe dicunt̄,ego vir conſularis tantis rebus

Erichthei filię.

geſtis timerem?præſertim cū eius eſſem ciuitatis,ex qua Q.Mutius ſolus in caſtra Porſenæ

Q.Mutius Scęuola.

veniſſet,eumq̄ interficere propoſita ſibi morte conatus eſſet?ex qua P.Decius primū pater,

P.Decius.

poſt aliquot annos patria virtute præditus filius,ſe ac vitā ſuā inſtructa acie pro ſalute po-
puli Ro.victoriaq̄ deuouiſſet?ex qua innumerabiles alii partim adipiſcēdę laudis,partim vi
tandę turpitudinis cauſa mortē in variis bellis æquiſſimis animis oppetiſſent?in qua ciuita
te ipſe meminiſſem patrem huius M.Craſſi fortiſſimū virū,ne videret victorē viuus inimi-
cū,eadē ſibi manu vitā exhauſiſſe,qua mortem ſępe hoſtib⁹ obtuliſſet?Hęc ego & multa alia

Offerre mortem.

cogitans,hoc videbam:ſi cauſam publicā mea mors peremiſſet,neminem vnq̄ fore, qui aude
ret ſuſcipere cōtra improbos ciues reip.ſalutē.Itaq̄ non ſolū ſi vi interiſſem,ſed etiā ſi mor-
bo extictus eſſem,fore putabā,vt exemplū Reip.cōſeruādę mecū ſimul interiret. qꝭis.n.vnq̄
me a ſenatu populoq̄ Romano,tāto bonorū omniū ſtudio nunc reſtituto,oīa adire pericula
p̄ rep.dubitabit?qđ certe ſi eſſem īterfect⁹,nunq̄ accidere potuiſſet,vt qſq̄ vllā Reip.partem
cū ſua minima īuidia auderet attīgere. Seruaui igit̄ Rēp.diſceſſu meo Iudices:cędē a vobis,
liberiſq̄ veſtris,vaſtitatē,incēdia,rapinas,meo dolore luctuq̄ depuli,& vn⁹ Rēp.bis ſeruaui,
ſemel gloria,iterū ęrūna mea.neq̄.n.hoīem ī hoc me īficiabor vnq̄,vt me optimo fratre,cha
riſſimis liberis,fidiſſima cōiuge,veſtro conſpectu,patria,hoc honoris gradu,ſine dolore ca-
ruiſſe glorier.qđ ſi feciſſem,qđ a me bn̄ficiū haberetis?cū p̄ vobis ea,q̄ mihi eēnt vilia,reliqſ-

Meminerā occultaſſe.

ſem.hoc,meo qdē aīo,ſūmi ī patriā amoris mei ſignū eē debet certiſſimū , ꝙ cū abeſſe ab ea
nō poſſem ſine ſūmo dolore,hunc me perpeti,q̄ illā labefactari ab īprobis malui.Memineram

Iud.diuinũ illũ virũ,atq; ex hiſdẽ,quibus nos,radicib⁹ natũ ad ſalutẽ imꝑii huius C.Ma- C.Marius.
riũ,ſumma ſenectute,cũ ꝓpꝫ vim iuſtorũ armorũ profugiſſet,primo ſenile corpus paludi-
bus occultaſſe demerſum:deinde ad infirmorũ ac tenuiſſimorũ hominũ Minturnis miſeri-
cordiã cõfugiſſe:inde nauigio ꝑparuo,cũ oĩs portus terraſq; fugeret,in oras Aphricę deſer-
tiſſimas ꝑueniſſe.atq; ille vitam ſuã,ne inult⁹ eſſet,ad incertiſſimã ſpem, & ad Reip.ſtatum
reſeruauit.ego qui(quẽadmodũ multi in ſenatu me abſente dixerũt) ꝑiculo reipublicę vi-
uebam,quiq; ob eã cauſam cõſularib⁹ literis de ſenatus ſentẽtia exteris nationib⁹ cõmenda-
bar,nonne ſi meã vitã deſeruiſſem,Remp.prodidiſſem?in quo quidẽ nunc me reſtituto viuit
mecũ ſimul exemplum fidei publicę.quod ſi immortale retinetur,quis non intelligit immor
talem hanc ciuitatẽ futuram?Nam externa bella regum,gentiũ,nationũ,iampridẽ ita extĩcta
ſunt,vt præclare cũ his agamus,quos pacatos eſſe patiamur:deniq; ex bellica victoria nõ fe- Nõ fere q̄.
re q̄ eſt inuidia ciuium cõſecuta.domeſticis malis,& audaciũ ciuiũ conſiliis ſæpe eſt reſiſten-
dũ:eorumq; ꝑiculo eſt in Rep.retinenda medicina,quã omnem Iud.ꝑdidiſſetis,ſi meo in-
teritu ſenatui populoq; Ro.doloris ſui de me declarãdi poteſtas eſſet erepta. Quare moneo
vos adoleſcentes,atq; hoc meo iure præcipio,qui dignitatem , qui Remp.qui gloriã ſpecta-
tis, ne ſiqua vos aliquando neceſſitas ad Remp.cõtra improbos ciues defendẽdã vocabit,ſe-
gniores ſitis,& recordatione mei caſus a cõſiliis fortib⁹ refugiatis. Primũ nõ eſt ꝑiculũ ne
qui vnq̄ ſint in ciuitate eiuſmodi cõſules:prȩſertim ſi erit iis id,quod debet̃,ꝑſolutum.De
inde nunq̄,vt ſpero,quiſq̄ improbus cõſilio & auxilio bonorũ ſe oppugnare rempublicã di-
cet,illis tacentibus:nec armati exercit⁹ terrorẽ opponet togatis:neq; erit iuſta cauſa ad por-
tas ſedenti imperatori,quare terrorem ſuũ iactari opponiq; patiatur.nunq̄ enim erit tã op-
preſſus ſenatus,vt ei ne ſupplicãdi quidẽ, ac lugendi ſit poteſtas: tam captus equeſter ordo,
vt Equites Romani a conſule relegentur.Quæ cum omnia,atq; etiã multo alia maiora,quę
cõſulto p̄tereo,accidiſſent,videtis me tamen in priſtinam meã dignitatẽ,breui temporis do- Conſulto.
lore interiecto,Reip.voce eſſe reuocatũ.Sed vt reuertar ad illud,qđ mihi in hac oĩ eſt ora-
tione propoſitũ,omnibus malis illo anno ſcelere cõſulũ Remp.eſſe cõfectam:primũ illo ipſo
die,qui mihi funeſtus fuit,omnibus bonis luctuoſus:cum ego me cõplexu patriæ,cõſpectuq;
veſtro eripuiſſem:& metu periculi veſtri,nõ mei,furori hominis,ſceleri,perfidię, telis,miniſ-
q; ceſſiſſem:patriamq;,quæ mihi erat chariſſima,propter ipſi⁹ patriæ charitatẽ reliquiſſem:
cũ meũ illũ caſum tã horribilẽ,tã grauẽ,tam repentinũ,nõ ſolũ hoĩes,ſed tecta vrbis ac tẽpla
lugerent:nemo veſtrũ forũ,nemo curiã,nemo lucẽ aſpicere vellet:illo inquã ipſo die,die di-
co?immo hora,atq; etiam puncto temporis eodem,mihi Reiq; p.ꝑnicies,Gabinio,& Piſo- Punctum
ni prouincia rogata eſt.Pro`dii immortales cuſtodes & cõſeruatores huius vrbis atq; impe- temporis.
rii:quænã illa in Rep.mõſtra?quæ ſcelera vidiſtis?ciuis erat expulſus is,qui Remp.ex ſenat⁹
auctoritate cũ omnibus bonis defenderat:& expulſus nõ alio aliquo,ſed eo ipſo crimine:ex-
pulſus ſine iudicio,lapidibus,ferro,ſeruitio deniq; cõcitato:lex erat lata vaſtato,ac relicto fo
ro,& ſicariis ſeruiſq; tradito,& ea lex,quę ne ferretur,Senatus fuerat veſte mutata.Hac tãta
ꝑturbatione ciuitatis ne noctẽ quidẽ cõſules inter meũ diſcrimẽ, & eoꝝ p̄dã intereſſe paſſi
ſunt.ſtatim me ꝑculſo,ad meũ ſanguinẽ hauriẽdũ,& ſpirãte etiã Rep.ad eius ſpolia detra
henda aduolauerũt.omitto gratulationes,epulas,partitionem ærarii,beneficia,ſpem,promiſ-
ſa,prædam,lętitiam paucorũ in luctu omniũ.vexabatur vxor mea,liberi ad necẽ quærebã-
tur,gener,& Piſo gener,a Piſonis cõſulis pedibus ſupplex reiiciebat̃,bona diripiebantur,eaq;
ad cõſules deferebant̃,domus ardebat in palatio,cõſules epulabant̃.q; ſi meis incõmodis læ
tabant̃,vrbis tñ periculo cõmouerent̃.Sed vt a mea cauſa iã recedã , reliquas illi⁹ anni peſtes
recordamini.ſic em̃ facillime ꝑſpicietis,quãtã vim omniũ remediorũ a magiſtratib⁹ proxi-
mis Reſp.deſiderarit.legũ multitudinẽ,cũ earũ,q̄ latę ſunt,tũ vero q̄ ꝓmulgatę fuerũt,dicã?
nam latę ſunt cõſulib⁹ illis tacentibus,immo vero approbantibus etiã,vt Cenſoria notatio,
& grauiſſimũ iudiciũ ſanctiſſimi magiſtratus tolleret̃ de rep.vt Collegia non modo illa ve-
tera cõtra ſenatuſcõſultũ reſtituerent̃,ſed ab vno gladiatore innumerabilia alia noua con-
ſcriberent̃:vt remiſſis ſemiſſibus & trientib⁹ quinta prope pars vectigaliũ tolleret̃: vt Gabi- Semiſſes.
nio pro illa ſua Cilicia,quã ſibi,ſi rẽp.prodidiſſet,pact⁹ erat,Syria daret̃: vt vni helluoni bis Trientes.
de eadẽ re deliberãdi eſſet poteſtas:vt rogata lege,legẽ ferret prouincię cõmutãdę.Mitto eã-
legẽ,quæ omnia religionũ iura,auſpiciorũ,poteſtatũ,oẽs leges,quę ſunt de iure, & de tẽpo-
re legũ rogãdarũ,vna rogatione deleuit:mitto oẽm domeſticã laudẽ,etiã exteras natiões il-

lius anni furore cõquaſſatas videbamus. lege Tribunitia Matris Magnę Peſſimuntius ille ſa-
cerdos expulſus, & ſpoliatus ſacerdotio eſt, fanũq; ſanctiſſimarũ atq; antiquiſſimarũ religio-
nũ venditũ pecunia grãdi Brogitaro impuro homini, atq; indigno illa religione: præſertim
cũ ea ſibi ille nõ colẽdi, ſed violandi cauſa appetiſſet: appellati Reges a populo, q id nunq̃ ne a
ſenatu quidem poſtulaſſent: reducti exules Byzantiũ cõdemnati, tum, cũ indemnati ciues e
ciuitate eiiciebanť: rex Ptolemęus, q ſi nondũ erat ipſe a ſenatu ſocius appellatus, erat tñ fra-
* ter eius regis, q cũ eſſet in eadem cauſa iá perorata a ſenatu honorẽ iſtũ cõſecutus erat: eodẽ
genere iiſdẽq; maioribus, eadẽ vetuſtate ſocietatis: deniq; erat Rex, ſed nõdũ ſoci⁹, at nõ ho-
ſtis, pacatus, quietus, fretus imperio populi Romani, regno paterno atq; auito regali otio p
fruebať. de hoc nihil cogitãte, nihil ſuſpicãte, eiſdẽ operis ſuffragiũ ferentibus, eſt rogatũ, vt
ſedens cũ purpura & ſceptro & illis inſignibus regiis pręconi publico ſubiicereť: & imperan-
te populo Romano, q etiá bello victis regibus regna reddere cõſueuit, rex amicus, nulla iniu-
ria cõmemorata, nullis repetitis rebus, cũ bonis omnibus publicareť. multa acerba, multa tur-
pia, multa turbulenta habuit ille annus: tñ illi ſceleri, qđ in me illorꝵ immanitas edidit, haud
ſcio, an hoc recte proximũ eſſe dicã. Antiochũ illũ magnũ maiores noſtri magna belli cõten-
tione terra mariq; ſuperatũ, intra montem Taurũ regnare iuſſerũt: Aſiã, qua illũ mulctarũt,
Attalo, vt is regnaret in ea, cõdonauerunt. cũ Armeniorũ Rege Tigrane graue bellũ perdiu-
turnũq; geſſimus, cũ ille iniuriis in ſocios noſtros inferendis, bello ppe nos laceſſiſſet. hic &
ipſe per ſe vehemẽs fuit, & acerrimũ hoſtẽ huius imperii Mithridatem pulſum Põto opib⁹
ſuis regnoq; defendit: & a Lucullo ſummo viro atq; imperatore pulſus, animo tñ hoſtili cũ
reliquis copiis ſuis in priſtina mente manſit. hunc Cn. Pompeius, cũ in ſuis caſtris ſupplicem
abiectũq; vidiſſet, erexit: atq; inſigne regiũ, qđ ille de ſuo capite abiecerat, repoſuit, & impera-
tis certis rebus regnare iuſſit: nec minus & ſibi & huic imperio glorioſum putauit, cõſtitu-
* tũ a ſe Regem, q̃ cõſtrictũ videri. Tulit. geſſit, qui & ipſe hoſtis fuit populi Romani, & acerri-
mũ hoſtẽ in regnũ recepit, q cõflixit, q ſigna cõtulit, qui de imperio pene certauit, regnat ho-
die: & amicitię nomen, ac ſocietatis, qđ armis violarat, id pcibus eſt cõſecut⁹. Ille Cyprius mi-
ſer, qui ſemper ſocius, ſemp amicus fuit, de quo nulla vnq̃ ſuſpitio durior ad ſenatũ, aut ad
imperatores noſtros allata eſt, viuus (vt aiunt) eſt & videns cũ victu ac veſtitu ſuo publica-
tus. En cur cęteri Reges ſtabilẽ eẽ ſuã fortunã arbitrenť: cũ hoc illius funeſti anni pdito exẽ-
plo videant, p Tribunũ aliquẽ, & ſexcẽtas operas, ſe fortunis ſpoliari, & regno omni poſſe nu-
dari. At etiã eo negotio M. Catonis ſplendorẽ maculare voluerunt, ignari qd grauitas, qd in-
tegritas, qd magnitudo animi, quid deniq; virtus valeret. quæ in tempeſtate quieta eſt, & lu-
cet in tenebris: & pulſa loco, manet tñ, atq; hęret ĩ patria, ſplẽdetq; p ſeſe ſemper, neq; alienis
vnq̃ ſordibus obſoleſcit. Nõ illi ornandum M. Catonẽ, ſed relegandũ ad illud negotiũ puta-
uerũt, qui in concione palam dixerint, linguã ſe euelliſſe M. Catoni, quæ ſemp cõtra extraor-
dinarias poteſtates libera fuiſſet. Sentiẽt vt ſpero breui tempore, manere libertatem illã: atq;
hoc etiam, ſi fieri poterit, eſſe maiorem, ꝙ cum conſulibus illis M. Cato, etiam cum iã deſpe-
raſſet aliqd auctoritate ſua perficere poſſe, tamen voce ipſa ac dolore pugnauit, & poſt meũ
diſceſſum his Piſonem verbis flens meum & Reip. caſum vexauit, vt illum hominem perdi-
tiſſimum, atq; impudentiſſimum pene iã prouincię pœniteret. Cur igitur rogationi paruit?
quaſi vero ille non in alteras quoq; leges, quas iniuſte rogatas putaret, iam ante iurarit. non
offert ſe ille teſtis temeritatibus, vt cum Reip. nihil profit, ſe ciuitate Ro. priuet. Cõſule me,
cum eſſet deſignatus tribunus plebis, obtulit in diſcrimen vitam ſuam: dixit eam ſentẽtiam,
cuius inuidiã, capitis periculo ſibi pręſtandam videbat; dixit vehemẽter: egit acriter: ea quæ
ſenſit, p̃ ſe tulit: dux, auctor, actor rerũ illarũ fuit: nõ quo periculũ ſuũ nõ videret, ſed in tan-
ta Reip. tempeſtate nihil ſibi, niſi de patrię periculis cogitãdũ putabat. Cõſecut⁹ eſt ipſi⁹ tri-
bunatus. quid ego de ſingulari magnitudine animi eius, ac de incredibili virtute dicã? memi-
niſtis illũ diẽ, cũ tẽplo a Collega occupato, nobis oĩbus de vita ei⁹ viri, & ciuis timẽtib⁹, ipſe
aĩo fortiſſimo venit in tẽplũ, & clamorẽ hominũ auctoritate, impetũ improborꝵ virtute ſeda-
uit. adiit cũ periculo, ſed adiit cũ cauſa: q̃ quanta fuerit, mihi dicere nõ eſt neceſſe. At ſi iſti
Cypię rogationi ſceleratiſſimę nõ paruiſſet, hęreret illa nihilominus in Rep. turpitudo. Re-
gno. n. iã publicato, de ĩpo Catone erat nominatim rogatũ. qđ ille ſi repudiaſſet, dubitatis qn
ei vis eſſet allata? cũ oĩa acta illius anni p illũ vnũ labefactari viderenť. Atq; etiam hoc vide-
bat: quoniam illa in Rep. macula regni publicati maneret, quam nemo iam poſſet eluere, qđ

Huius loci meminit Gel. lib. xii. cap. xiii. dicens, intra mõtẽ Taurum. i. ad.

Viuus & videns.

Operæ.

Virtus.

ex malis bonũ poſſit in Rep.ꝑuenire,id vtiliꝰ eſſe p ſe cõſeruari,q̃ ꝑ alios. Atq; ille etiã ſi
aliquapiam vi pelleret illis temporibꝰ ex hac vrbe,facile pateret.etem̃ qui ſuꝑiore anno ſe — Aliquapiã.
natu caruiſſet,quo ſi tũ veniret,me tñ ſociũ ſuoꝝ in Rep.cõſilioꝝ videre poſſet:is ęquo ani
mo tũ me expulſo,& meo noĩe cum vniuerſo ſenatu,tũ ſententia ſua condemnata,in hac vr
be eſſe poſſet:ille vero eidem tempori,quo nos,eidem furori,eiſdem Cõſulibus,eiſdẽ minis,
inſidiis,ꝑiculis ceſſit.luctum nos hauſimus maiorem,ille animi nõ minorem.His de tantis
iniuriis in ſocios,in reges,in liberas ciuitates,cõſulũ querela eſſe debuit.in eius magiſtratus
tutela reges,atq; exterę nationes ſemp fuerunt.ecquæ vox cõſulũ vnq̃ eſt audita?q̃q̃ quis au
deret,ſi maxime q̃ri vellent,de Cyprio rege quærere,q me ciuem nullo meo crimine,patriæ
nomine laborantem,nõ modo ſtantem nõ defenderũt,ſed ne quidem iacẽtẽ protexerũt?Ceſſe
ram,ſi alienam a me plebẽ fuiſſe vultis,quę non fuit,inuidię:ſi quo moueri omnia videbant,
tempori:ſi ius ſuſceꝑat,armis:ſi ſocietas,magiſtratuum pactioni:ſi ꝑiculum ciuium, rei⸗ — ✱
publicę.cur,cũ de capite ciuis,nõ diſputo cuiuſmodi ciuis,& de bonis ꝓſcriptio ferret,cũ &
†ſacris legibꝰ,&.XII.tabulis ſancitũ eẽt, vt neq; priuilegiũ irrogari,neq; de capite,niſi comi — †ſacratis.
tiis centuriatis rogari,nulla vox eſt audita cõſulũ? cõſtitutũq; illo anno eſt, quantũ in illis
duabus huius imperii ꝑſtibus fuit,iure poſſe ꝑ operas cõcitatas quẽuis ciuem nominatim
tribuni plebis cõſilio ex ciuitate ꝑturbari. Quæ vero promulgata illo anno fuerunt, quæ
promiſſa multis,quæ conſcripta,quæ ſꝑata,quæ cogitata,quid dicam?qui locus orbis ter⸗
ræ iam nõ erat alicui deſtinatus?cuius negotii publici cogitari,optari,fingiq; procuratio po
tuit,quæ nõ eſſet attributa atq; deſcripta?qđ genus imꝑii,quæ ꝓuincia,quæ ratio aut au⸗
ferendæ aut cõflandę ꝑcunię nõ reꝑiebatur?quæ regio,orave terrarum erat latior, in qua
nõ regnũ aliquod ſtatueret?quis autẽ Rex erat,qui illo anno nõ aut emendũ ſibi,qđ non ha
bebat,aut redimẽdũ qđ habebat arbitraretur?quis prouinciam,quis pecuniã, quis legationẽ
ab ſenatu petebat? Dãnatis de vi,reſtitutio:cõſulatus petitio ipſi illi populari ſacerdoti cõ⸗
parabatur.Hęc gemebãt boni,ſperabãt improbi,agebat Tribunꝰ ple.Cõſules adiuuabãt.Hic
aliquãto ſerius,q̃ ipſe vellet Cn.Pompeius,inuitiſſimis iis,qui mentẽ optimi ac fortiſſimi vi
ri ſuis cõſiliis,ac fictis terroribus a defenſione meę ſalutis auerterãt,excitauit illã ſuam non
ſolutam,ſed ſuſpitione aliqua retardatã conſuetudinem Reip.bene gerendæ. Non eſt paſſus
ille vir qui ſceleratiſſimos ciues,qui acerrimos hoſtes,qui maximas nationes, qui reges, qui
gentes feras,atq; inauditas,qui prędonũ infinitam manũ,qui ſeruitia virtute victoriaq; do⸗
muiſſet,qui omnibus bellis terra mariq; cõpreſſis,imperiũ Po.Ro.orbis terrarũ terminis de⸗
finiſſet,Rẽp.euerti ſcelere paucoꝝ:quã ipſe nõ ſolũ cõſiliis,ſed etiã ſanguine ſuo ſæpe defen⸗
diſſet.acceſſit ad cauſam publicam,reſtitit auctoritate ſua reliquis rebus,de p̃teritis queſtus
eſt.fieri quædam ad meliorẽ ſꝑem inclinatio viſa eſt.decreuit ſenatus frequens de meo redi⸗
tu Cal.Iunii diſſentiente nullo,referente L.Mũmio,cuius in mea cauſa nunq̃ fides , virtuſq;
cõtremuit.Interceſſit Ligus iſte neſcio qui,additamentum inimicorũ meorũ.res erat & cau — Ligus additamentum inimicorũ.
ſa noſtra eo loci,vt erigere oculos,& viuere videret.quiſquis erat,qui aliquam partẽ in meo
luctu ſceleris Clodiani attigiſſet,quocunq; venerat,qđ iudicium cũq; ſibi erat,damnabat:in⸗
ueniebatur nemo,qui ſe ſuffragium de me tuliſſe cõfiteret.diſceſſerat ab Aſia frater meꝰ ma — Eo loci.
gno ſqualore,ſed multo etiam maiore mœrore.huic ad vrbem venienti tota obuiam ciuitas — Qđ iudiciũ cunq;.
cũ lachrymis gemituq; ꝓceſſerat: loquebat liberius ſenatus:cõcurrebãt Equites Romani:Pi
ſo ille gener meꝰ,cui fructũ pietatis ſuę,neq; ex me,neq; a populo Romano ferre licuit,a pro
pinquo ſuo ſocerũ ſuũ flagitabat:omnia ſenatus reiiciebat,niſi de me cõſules primo retuliſ⸗
ſent.Quę cum res iam manibus teneret:cũ cõſules prouinciarũ pactione libertatem omnem
ꝑdidiſſent:qui cum in ſenatu priuati,vt de me ſententias dicerent flagitabantur,legem illi
ſe Clodiam timere dicebãt:cũ hæc nõ poſſent iã diutius ſuſtinere,initur conſilium de interi
tu Cn.Pompei,quo patefacto,ferroq; deprehenſo,ille incluſus domi tãdiu fuit,q̃diu inimicꝰ
meus in Tribunatu.de meo reditu octo Tribuni promulgarunt.ex quo intellectum eſt, mi⸗
hi abſenti creuiſſe amicos,in ea p̃ſertim fortuna,in qua nõnulli etiã,quos eſſe putauerã,nõ
erãt:ſed eos volũtatẽ ſemp eãdẽ,libertatẽ eãdẽ nõ ſemp habuiſſe.nã ex octo tribunis,quos tũc
habuerã,vnus me abſente defluxit,q cognomen ſibi ex alioꝝ imaginibꝰ arripuit, quo magis
nationis eius eſſe,q̃ generis videret.Hoc igit anno magiſtratibꝰ nouis deſignatis,cũ oẽs bo⸗
ni omnẽ ſꝑem melioris ſtatus in eorũ fidẽ cõuertiſſent,princeps P.Lẽtulus auctoritate ac ſen
tẽtia ſua,Piſone & Gabinio repugnãtibꝰ,cauſam ſuſcepit,tribuniſq; plebis octo referẽtibꝰ,ꝓ⸗

ſtãtiſſimã de me ſentẽtiã dixit.qui cũ ad gloriã ſuã,atq; ampliſſimã beneficii gratiam magis ꝑtinere videret,cauſam illã integrã ad ſuũ cõſulatũ reſeruari,tñ rẽ talẽ per alios citius,q̃ ꝑ ſe tardius cõfici malebat.Hoc interim tẽpore P.Seſtius Iudices,deſignatus iter ad C.Cęſarẽ ꝓ mea ſalute ſuſcepit.quid egerit,quantũ profecerit,nihil ad cauſam.equidẽ exiſtimo, ſi ille (vt arbitror)ęquus nobis fuerit,nihil ab hoc ꝑfectũ:ſin iratior,nõ multũ.ſed tñ ſedulitatem atq; integritatem hominis videtis.Ingredior iã in Seſtii Tribunatũ.nã hoc primũ iter deſignatus Reip.cauſa ſuſcepit.pertinere & ad cõcordiam ciuiũ putauit,& ad ꝑficiendi facilitatem,animũ Cęſaris a cauſa nõ abhorrere.abiit ille annus,reſpiraſſe homines videbant̃,nõ

Vulturii paludati. dũ re,ſed ſpe Reip.recuꝑandę.exierunt malis ominibus atq; execrationibꝰ duo vulturii paludati,quibꝰ vtinã ipſis eueniſſent ea,quæ tũ homines p̃cabant̃.neq; nos prouinciã Macedoniam cum exercitu,neq; equitatũ in Syria,& cohortes optimas ꝑdidiſſemus.Ineunt magiſtratum Tribuni plebis,qui oẽs de me ꝓmulgaturos cõfirmarãt.ex his princeps emit̃ ab inimicis meis,is quẽ hoĩes ĩ luctu irridẽtes Gracchũ vocabãt:quoniã id etiã fatũ ciuitatis fuit,

Nitedula ex veprecu lis extracta vt illa ex vepreculis extracta nitedula Remp.conaret̃ arrodere.Alter vero nõ ille Serranꝰ ab aratro,ſed ex deſerto Gaui Oleli horreo,calatis granis,in Calatinos ac Lęlios inſitus ſubito nominibus in tabulas relatis,nomen ſuum de tabula ſuſtulit.Veniũt Calendę Ianuarii:vos

* hæc melius ſcire poteſtis:equidẽ audita dico:quæ tũ frequẽtia ſenatꝰ,q̃ expectatio populi,q̃ cõcurſus legatorũ ex Italia cuncta,q̃ virtus,actio,grauitas,P.Lentuli fuerit Cõſulis,q̃ etiam Collegę eius moderatio de me:qui cũ inimicitias ſibi mecũ ex Reip.diſſenſione ſuſceptas eſſe dixiſſet,eas ſe dixit & tẽporibus,& reipublicę ꝑmiſſurũ.Tũ princeps rogatus ſentẽtiam L.Cotta,dixit id,qđ digniſſimũ Rep.fuit,nihil de me actũ eſſe iure,nihil more maiorũ,nihil legibus:nõ poſſe quenq̃ de ciuitate tolli ſine iudicio:de capite nõ modo ferri,ſed ne iudicari quidem poſſe,niſi comitiis cẽturiatis.vim fuiſſe illã,flammã quaſſatæ reipublicę:ꝑturbato vndiq; tẽpore,iure,iudiciiſq; ſublatis,magna rerũ ꝑmutatione impẽdẽte, declinaſſe me paululũ,& ſpe reliquæ tranquillitatis præſentes fluctus,tempeſtatemq; fugiſſe. quare cũ abſens non minus rempublicã magnis ꝑiculis,q̃ quodam tempore præſens liberaſſem, nõ reſtitui me ſolum,ſed etiã ornari a ſenatu decere.Diſputauit etiam multa prudẽter,ita de me illum amẽtiſſimũ,& ꝓfligatiſſimũ hoſtẽ pudoris & pudicitię ſcripſiſſe q̃ ſcripſerat,his verbis,rebꝰ, ſentẽtiis,vt etiã ſi iure eẽt rogatũ,tñ vim habere nõ poſſet.quare me,q nulla lege abeſſem,nõ reſtitui lege,ſed reuocari ſenatus auctoritate oportere.hunc nemo erat,qn veriſſime ſentire diceret.Poſt eũ rogatꝰ Cn.Põpeius,approbata laudataq; Cottę ſentẽtia dixit,ſeſe otii mei cau

* ſa aut omni populari cõcitatione defringier cẽſere,& ad ſenatũ nõ ſe referri iuſſit.Cũ oẽs certatim,aliuſq; alio grauiꝰ,atq; ornatiꝰ de mea ſalute ſine vlla varietate dixiſſent,venit cõſilii de me agẽdi dies.VIII.Cal.Februarii.Princeps rogationis Q.Fabricius vir mihi amiciſſimus,templũ aliquãto ante lucẽ occupauit.Quid eo die Seſtius?is q eſt de vi reus?actor hic defenſorq; cauſę meę,nihil ꝓgredit̃,cõſilia expectat inimicorꝝ meorꝝ.quid illi,quorũ conſilio

De multa nocte. P.Seſtius in iudiciũ vocat̃,quo ſe pacto gerũt?cũ forũ,comitiũ,curiã, multa de nocte armatis hoĩbus ac ſeruis pleriſq; occupauiſſent,impetũ faciũt in Fabriciũ,manus afferũt,occidũt

Manus afferre. nõnullos,vulnerant multos:vniuerſiq; diſtrictis gladiis & cruẽtis in oĩbus fori partibus fratrẽ meũ virũ optimũ,oculis q̃rebãt,voce poſcebãt:quorꝝ ille telis libẽter ſuũ corpus obtuliſſet,niſi ſuã vitã ad ſpem mei reditus reſeruaſſet.pulſus tñ e roſtris in comitio iacuit,ſeq; ſeruorꝝ,& libertorũ corporibꝰ obtexit,vitãq; ſuã tũ noctis & fugę p̃ſidio non iuris iudiciorũq; defendit.Meminiſtis tũ Iud.corporibus ciuiũ Tiberim repleri,cloacas refarciri,nihilq; neq; ante hoc tẽpus,neq; hoc ipſo turbulẽtiſſimo die criminationis eſſe in Seſtiũ.Hic etiã de ipo accuſatore q̃ro,q P.Seſtiũ querit̃ cũ multitudine in Tribunatu & cũ p̃ſidio magno fuiſſe,nũ illo die fuerit?certe nõ fuit.gladiatores tu ſupponas?cũ ſicariis e carcere emiſſis ante lucẽ in

Forũ purgare. forũ immittas?magiſtratꝰ tẽplo eiicias?cędẽ maximã facias?forũ purges? & cũ oĩa vi,armis, egeris,accuſes eũ,q ſe p̃ſidio munierit?nõ vt te oppugnaret, ſed vt vitã ſuã poſſet defendere? Ex eo tẽpore id egit Seſtius,vt a ſuis munitus,tuto in foro magiſtratũ gereret:vt a ſuis munitus Rẽp.adminiſtraret.Itaq; cũ fretus ſanctitate Tribunatꝰ,ſe nõ mõ cõtra vim,& ferrũ,ſed etiã cõtra verba,atq; ĩterceſſionẽ legibꝰ ſacratis eẽ armatũ putaret,venit in tẽplũ Ca-

Obnũciare ſtoris,obnũciauit cõſuli,cũ ſubito manus illa Clodiana ĩ cæde ciuiũ ſępe iã victrix,exclamat, incitat̃,inuadit:inermẽ,atq; ĩparatũ Tribunũ alii gladiis adoriunt̃,alii fragmentis ſeptorum, & fuſtibus:a quibus hic multis vulneribus acceptis ac debilitato corpore & cõtrucidato ſe

abiecit exanimatus:neq; vlla alia re ab ſe mortē,niſi opinione mortis depulit.quē cū iacen-
tem,& conciſum plurimis vulneribus extremo ſpiritu exanguē & confectū viderēt,defatiga
tione magis & errore,q̃ miſericordia & modo,aliquando cędere deſtiterunt.Et cauſam di-
cit Seſtius de vi?quid ita?quia viuit.& id nō ſua culpa.plaga vna illa extrema defuit. quæ ſi
acceſſiſſet,reliquū ſpiritū exhauſiſſet.accuſa Lentidiū.non ꝑcuſſit locū:maledicito homini
Reatino,cur tā tēpore exclamaret occiſum.ipſum vero quid accuſas?nū defuit gladiis?num- Tempore.
repugnauit?nū vt gladiatoribus imꝑari ſolet,ferrū nō recepit?an hęc ipſa vis eſt?non poſſe
emori?an illa?ꝙ tribunus plebis tēplū cruentauit?an ꝙ cū eſſet ablatus,primūq; reſipiſſet,nō
ſe referri iuſſit?vbi eſt crimē,qđ reprehēditis?Hic quęro Iudices:ſi illo die gens iſta Clodia-
na,qđ facere voluit,effeciſſet: ſi P.Seſtius,qui ꝓ occiſo relictus eſt,occiſus eſſet:fuiſtis ne ad
arma ituri?fuiſtis ne vos ad patriū illū animū maiorūq; virtutē excitaturi?fuiſtis ne aliquan
do Rempu.a funeſto latrone repetituri?an etiā tunc quieſceretis?cunctaremini?timeretis? cū
Remp.a facinoroſiſſimis ſicariis,& a ſeruis eſſe oppreſſam,atq; occupatā videretis?Cuius igi
tur mortem vlciſceremini,ſi quidē liberi eſſe,& habere rempublicā cogitaretis,de eius virtu
te viri quid vos loqui,qd ſentire,qd cogitare,qd iudicare oporteat,dubitandū putatis? At
vero illi ipſi parricidæ, quorū effrenatus furor alitur impunitate diuturna, adeo vim faci-
noris ſui ꝑhorruerāt,vt ſi paulo longior opinio mortis Seſtii fuiſſet,Gracchum illū ſuū,
transferēdi in nos criminis cauſa occidere cogitarint.ſenſit ruſticulus non incautus:neq;.n. Ruſticulus
homines tacere potuerūt:ſuū ſanguinē quęri ad reſtinguendā inuidiam facinoris Clodiani:
mulioniam ꝑnulā arripuit,cū qua primū Romā ad comitia venerat:meſſoria ſe corbe cōte Mulionia
xit:cū quęrerēt alii Numeriū,alii Quintū,gemini nominis errore ſeruat⁹ eſt.atq; hoc ſcitis ꝑnula.
omēs:vſqueadeo hominē in ꝑiculo fuiſſe,quoad Seſtiū ſcitū eſt viuere.quod niſi eſſet pate Corbis meſ
factum paulo citius,q̃ vellem,non illi quidē morte mercenarii ſui transferre potuiſſent inui ſoria.
diam in quos putabant,ſed acerbiſſimi ſceleris infamiā grato quodam ſcelere minuiſſent.Ac,
ſi tunc P.Seſtius Iud.in tēplo Caſtoris animā quā vix retinuit,edidiſſet,non dubito,quin,ſi
modo eſſet in Rep.Senatus,ſi maieſtas populi Romani reuixiſſet,aliquando ſtatua huic ob
Remp.interfecto in foro ſtatuerē.Nec vero illorum quiſq̃,quos a maioribus noſtris morte-
obita poſitos in illo loco atq; in roſtris collocatos videtis,eſſet P.Seſtio aut acerbitate mor
tis,aut in rempublicā animo pręponendus:q cū cauſam ciuis calamitoſi,cauſam amici,cau-
ſam bene de Rep.meriti,cauſam ſenatoris,cauſam Italię,cauſam Reip.ſuſcepiſſet: cumq; au
ſpiciis religioniq; parens obnūciaret,qđ ſenſerat:luce palā a nefariis ꝑſtibus in deorū,homi
nūq; cōſpectu eſſet occiſus,ſanctiſſimo in tēplo,ſanctiſſima in cauſa,ſanctiſſimo in magiſtra-
tu. Eius igiē vitā q̄nā ſpoliandā ornamētis eſſe dicet,cuius mortē ornādā monimēto ſem-
piterno putaretis?Homines inq̄t emiſti,coegiſti,paraſti.qd vti faceret?ſenatū obſideret?ciuis
indemnatos exꝑlleret?bona diriꝑret?ædes incēderet?tecta diſturbaret?tēpla deorū immor-
taliū inflāmaret?tribunos plebis ferro e roſtris exꝑlleret?ꝓuincias quas vellet,q̄bus vellet,
venderet?reges appellaret rerū capitaliū cōdemnatos?principē ciuitatis ferro obſeſſum tene
ret?hęc vt efficere poſſet,q̃ fieri,niſi armis oppreſſa Rep.nullo modo poterāt,idcirco credo
manū ſibi P.Seſtius & copias cōparauit.At cū forū corporibus ciuiū Romanorū eſſet cōſtra
tum cęde nocturna,nō modo nulla noua q̄ſtio,ſed etiā vetera iudicia ſublata:Tribunū ple.
plus viginti vulneribus acceptis iacentē,moribūdūq; vidiſtis:alterius Tribuni plebis,diuini-
hoīs,dicā em̄ qđ ſentio,& qđ mecū ſentiūt oēs,diuina,inſigni quadā,inaudita,noua magni
tudine animi,grauitate,fide ꝓditi,domus eſt oppugnata ferro,facib⁹,exercitu Clodiano. &
tu hoc loco laudas Milonē,& iure laudas?quē em̄ vnq̃ virū tā immortali virtute pręditum Milonis
vidimus?qui nullo pręmio ꝓpoſito,ꝓter hoc,qđ iā contritū,& cōtemptū putaē,iudiciū bo- laudes.
norum,omnia ꝑicula,ſummos labores,grauiſſimas contētiones inimicitiasq; ſuſcepit: qui
mihi vnus ex oībus ciuibus videē re docuiſſe,nō verbis,quid oporteat a pręſtantiſſimis vi-
ris in repub.fieri,& qd neceſſe eſſet.oportere hominū audaciū,euerſoꝝ reipublicę ſcelerib⁹,
legibus,& iudiciis reſiſtere.ſi leges nō valerēt,iudicia nō eſſent,ſi Reſp.vi cōſenſuq; audaciū
armis oppreſſa tenereē,ꝓſidio & copiis defendi vitā & libertatē neceſſe eſſe.hoc ſentire,pru-
dētię eſt:facere,fortitudinis:ſentire vero,& facere,ꝑfectę cumulatęq; virtutis.Adiit ad Rēp.
tribunus plebis Milo:de cuius laude plura dixi,nō quo aut ipſe hęc dici,q̃ exiſtimari malit:
aut ego hunc laudis fructū pręſenti libenter imꝑtiam:pręſertim cum verbis conſequi non
poſſim:ſed ꝙ exiſtimo ſi Milonis cauſam accuſatoris voce collaudatā probaro,vos in hoc

crimine parẽ Seſtii cauſam exiſtimaturos.Quomodo in hoc genere pręſidii comparati accu
ſas Seſtiũ,cũ idẽ laudes Milonẽ?an q ſua tecta defendit:q ab aris,focis,ferrũ flammãq; depel-
lit;qui ſibi licere vult tuto eſſe in foro,in tẽplo,in curia:q vitę pręſidiũ cõparat:q vulnerib⁹
quę cernit quotidie toto corpore,monet̃,vt aliquo pręſidio caput,& ceruices,& iugulũ,ac
latera tutetur:hũc de vi accuſandũ putas?Quis eñ veſtrũ Iud.ignorat,ita naturã rerum tu
liſſe,vt quodã tẽpore homines,nondum neq; naturali,neq; ciuili iure deſcripto,fuſi ꝑ agros
ac diſꝑſi vagarent̃,tantũq; haberẽt,quantũ manu ac viribus per cędẽ ac vulnera aut eripe
re,aut retinere potuiſſent?Qui igit̃ primi virtute,& cõſilio pręſtãti extiterũt,ii ꝑſpecto ge
nere humanę docilitatis,atq; ingenii,diſſipatos vnũ in locũ cõgregarunt:eosq; ex feritate il
Reſpublicę
la ad iuſtitiã,atq; manſuetudinẽ tranſtulerũt.tũ res cõmunẽ vtilitatẽ continẽtes,quas publi
Ciuitates.
cas appellamus:tũ cõuenticula hominũ,q̃ poſtea ciuitates nominauerũt:tũ domicilia cõiũ-
Vrbes.
cta,quas vrbes dicimus, inuento & diuino & humano iure mœnibus ſepſerunt.Atq; inter
Vis & Ius.
hanc vitã ꝑpolitã humanitate,& illã immanẽ,nihil tam intereſt,q̃ vis,& ius.horum vtro
vti volumus,altero eſt carendũ.vim volumus?extingui ius neceſſe eſt,ideſt iudicia, quibus
omne ius cõtinetur.iudicia diſplicent?aut nulla ſunt?vis dominet̃ neceſſe eſt,hęc vidẽt oẽs.
Milo & vidit,& fecit.vt ius experiretur,vim depelleret:altero vti voluit,vt virtus audaciã
vinceret:altero vſus neceſſario eſt, ne virt⁹ ab audacia vinceret̃.Eadẽq; ratio fuit P.Seſtii,ſi
minus in accuſando(neq; eñ ꝑ oẽs fuit idẽ neceſſe fieri)at certe in neceſſitate defenſionis
ſalutis ſuę,ꝓſidioq; cõtra vim,& manũ cõparato.nã qd ageret vir ad dignitatẽ & gloriã na-
tus?agebat auctoritate,agebat conſilio,agebat ꝑ ſummũ ordinẽ,agebat exemplo bonorum
& fortiũ ciuiũ:qd republica,quid ſe dignũ eſſet,quis eſſe ipſe poſſet,quid ſꝑare,quid maio
ribus ſuis reddere deberet,diligentiſſime cogitabat.O dii immortales,quem iam oſtenditis
exitũ nobis:quã ſꝑm Reip.datis.quotus quiſq; inuenietur tanta virtute vir,qui optimam
quãq; cauſam reip.amplectat̃?qui bonis viris deſeruiat?qui ſolidã laudẽ,verãq; quęrat?Neq;
hic tamen vlla vnq̃ iniuria adducetur,vt eũ tali virtute,tantaq; firmitate animi ſe in Rẽp.
fuiſſe pœniteat.ſed qui hęc vident,adoleſcentes,quonam ſuas mẽtes conferent?ille qui mo-
nimenta publica,qui ædes ſacras expugnauit,excidit,incendit:qui ſtipatus ſemꝑ ſicariis,
ſeptus armatis,munitus iudicibus fuit,quorũ hodie copia redũdans volitat ędibus:accuſat
eum,qui aliqua parte furorẽ exultantẽ repreſſit.hic q eſt ſe tutatus,ſic vt in priuata re deos
ꝑnates ſuos,in Rep.iura Tribunat⁹ auſpiciaq; defenderet,accuſare eũ moderate,a quo ipſe
Situ.
nefarie accuſatur,ꝑ ſenatus auctoritatẽ nõ eſt ſitus.Nimirũ hoc illud eſt,quod de me po-
Natio optimatium.
tiſſimum tu in accuſatione quęſiſti,quę eſſet noſtra natio optimatiũ.ſic eñ dixiſti.Rem quę
ritis pręclaram iuuentuti ad diſcendum,nec mihi difficilem ad ꝑdocendũ.de qua pauca
Iud.dicam:& vt arbitror,nec ab vtilitate eorũ,qui audient,nec ab officio noſtro,nec ab ipſa
cauſa P. Seſtii abhorrebit oratio mea. Duo genera ſemꝑ in hac ciuitate fuerũt eorũ q ver-
ſari in Rep.atq; in ea ſe excellẽti⁹ gerere ſtuduerũt:qbus ex generib⁹ alteri ſe populares,alte
ri optimates & haberi,& eſſe voluerũt.q ea q̃ faciebãt,q̃q; dicebãt,multitudini iucũda eſſe
Populares.
volebãt, populares:q aũt ita ſe gerebãt,vt ſua cõſilia optimo cuiq; ꝓbarent̃,optimates habe
Optimates
bant̃.qs ergo optim⁹ iſte?qs?de nũero ſi q̃ris,innumerabiles:neq; eñ aliter ſtare poſſem⁹.Sũt
principes conſilii publici,ſunt qui eorũ ſectã ſequuntur,ſunt maximorũ ordinũ homines, q
bus patet Curia,ſunt municipales ruſticiq; Romani,ſunt negotia gerentes,ſunt etiam liber
tini optimates.numerus huius generis late,& varie diffuſus eſt.Sed genus vniuerſum(vt
tollat̃ error)breui circũſcribi & definiri poteſt.oẽs optimates ſunt,q neq; nocentes ſunt,nec
natura improbi,nec furioſi, nec malis domeſticis impediti.Eſto igit̃ vt hi ſint,quam tu na-
Cõſtituti bene de reb⁹ domeſt.
tionem appellaſti:& qui integri ſunt,& ſani,& bene de rebus domeſticis conſtituti.horum,
qui voluntati,commodis,opinioni in gubernanda Rep.ſeruiũt,defenſores optimatũ, ipſiq;
optimates grauiſſimi & clariſſimi ciues nominãtur,& principes ciuitatis.Quid eſt igit̃ pro
poſitum his Reip.gubernatoribus,quod intueri, & quo curſum ſuum dirigere debeant?id
Otiũ cũ dignitate,maxime optabile.
quod eſt pręſtantiſſimum,maximeq; optabile ſanis,& bonis,& beatis,cum dignitate otium.
hoc qui volunt,omnes optimates:qui efficiunt,ſummi viri & conſeruatores ciuitatis putã
tur.neq; enim rerum gerendarum dignitate homines efferri ita conuenit,vt otio non ꝓſpi
ciant : neq; vllum amplexari otium,quod abhorreat a dignitate.Huius autẽ otioſę dignita
tis hæc fundamenta ſunt,hæc membra,quæ tuenda principibus,& vel capitis ꝑiculo de-
fendenda ſunt:religiones,auſpicia,poteſtates magiſtratuũ,Senatus auctoritas,leges,mos ma

iorum,iudicia,iuriſdictio,fides,prouinciç,ſocii,imꝑii laus,res militaris,ærariũ.harũ rerũ
tot atq; tantarũ eſſe defenſorẽ & patronũ magni animi eſt,magni ingenii,magnęq; conſtan=
tię.Hanc ego viã Iudices,ſi aut aſꝑã,atq; arduã,aut plenã eſſe ꝑiculorũ aut inſidiarũ ne=
gem,mẽtiar:prçſertim,cũ id nõ modo intellexerim ſemp,ſed etiã ꝑter cęteros ſenſerim. ma=
ioribus prçſidiis & copiis oppugnat̃ Reſpublica,q̃ defendit̃:ꝓpterea ꝙ audaces homines,&
ꝑditi,nutu impellunt̃,& ipſi etiã ſua ſponte cõtra Rẽpublicã incitant̃. boni neſcio quo mo
do tardiores ſunt,& principiis rerũ neglectis,ad extremũ ipſa deniq; neceſſitate excitãtur:
ita vt nonnũq̃ cunctatione ac tarditate,dũ otiũ volũt etiã ſine dignitate retinere,ipſi vtrũ
ꝙ amittant.Propugnatores autẽ Reipublicę qui eſſe voluerũt,oĩa Reip.cauſa ꝑferũt . qui
ſunt tales,qualis pater tuus M.Scaure fuit,qui ſeditioſis omnib⁹ reſtitit,quẽ nulla vnq̃ vis,
nullç minç,nulla inuidia labefecit.aut qualis Q.Metellus patruus matris tuę,qui de ciuita
te maluit,q̃ de ſententia dimoueri.aut,vt vetera exempla,quorũ eſt copia digna huius im=
ꝑii gloria,relinquã,neve eorũ aliquẽ qui viuunt,nominẽ,qualis nuper Q.Catulus fuit,quẽ
neq; ꝑiculi tempeſtas,neq; honoris aura potuit vnq̃ de ſuo curſu vitę,aut ſpe,aut metu di
mouere. Hæc imitamini ꝑ deos immortales,q dignitatẽ,q laudẽ,qui gloriã quęritis.hęc am
pla ſunt,hęc immortalia,hęc diuina, hęc fama celebrãtur,monimẽtis annaliũ mandant̃,po
ſteritati propagant̃.Nũc niſi me fallit,in eo ſtatu ciuitas eſt,vt ſi operas cõductorũ remoue
ris,oẽs idem de republica ſenſuri eſſe videant̃.etenĩ tribus locis ſignificari maxime populi
Romani iudiciũ,ac voluntas poteſt.cõcione,comitiis,ludorũ gladiatorũq; conſeſſu.quę cõ
cio fuit ꝑ hos annos,quę quidẽ eſſet nõ cõducta,ſed vera,in qua populi Romani conſen=
ſus ꝑſpici poſſet?Habitę ſunt multę de me a gladiatore ſceleratiſſimo cõciões,ad quas nemo
adibat incorrupt⁹,nemo integer: erãt.n.illę cõciones ꝑditorũ hoĩm neceſſario turbulẽtę.ha
buit de eodẽ me P.Lẽtulus Cõſul cõcionẽ,cõcurſus eſt populi Ro.fact⁹,egit cauſam ſumma
cũ grauitate copiaq; dicendi,tanto ſilentio,tanta approbatione omniũ,nihil vt vnq̃ videre
tur tam populare ad populi Ro.aures accidiſſe.productus eſt ab eo Cn.Pompeius,qui ſe nõ
ſolũ auctorẽ meç ſalutis,ſed etiam ſupplicem populo Ro.exhibuit. huius oratio & ꝑgra=
uis & grata in concione fuit.quo ſilentio ſunt auditi de me cęteri principes ciuitatis? quos
idcirco non appello hoc loco,ne mea oratio ſi minus de aliquo dixero, ingrata ſit:ſi ſatis,
de omnibus infinita eſſe videatur.Cedo nunc eiuſdẽ illius inimici mei de me eodẽ ad verum
populũ in campo Martio concionẽ.quis nõ modo approbauit,ſed nõ indigniſſimũ facinus
putauit?illum non dicã loqui,ſed viuere,ac ſpirare?quis fuit,q nõ eius voce maculari rem=
publicam?ſeq;,ſi tum audiret,ſcelere aſtringi arbitraretur?Venio ad comitia ſiue magiſtra
tuum ſiue legum placet,de me,quẽ Tyrannũ atq; ereptorẽ libertatis eſſe dicebat,in illa rui
na Reip.dicit ſe legem tuliſſe.quis eſt,qui,cũ contra me ferebat̃,iniſſe ſe ſuffragiũ confitea=
tur?cum autẽ de me eodẽ ex ſenatuſconſulto comitiis Centuriatis ferebat̃,quis eſt qui non
ꝓfiteatur ſe affuiſſe,& ſuffragiũ de ſalute mea tuliſſe?Vtra igit̃ cauſa popularis debet vide
ri?in qua omnes honeſtates ciuitatis, oẽs ætates,omnes ordines vna cõſentiunt?an in qua
furię concitatę tãq̃ ad funus Reip.cõuolant?An ſicubi aderit Gellius,hõ & fratre indignus
viro clariſſimo,& ordine Equeſtri,cuius ille ordinis nomẽ retinet,ornamẽta confecit,id erit
populare?vſq; eo non fuit popularis,vt bona ſolus comeſſet.libelli etiã pro vino ſęꝑ oppi=
gnerabantur:manebat inſaturabile abdomẽ,copię deficiebãt.qui quaſi mea culpa,bona ꝑ=
diderit,ita ob eã ipſam cauſam eſt mihi inimicus,quia nihil habet.vtrũ ego tibi patrimoni
um eripui Gelli?an tu comediſti?quid tu meo ꝑiculo gurges ac vorago patrimonii hellu
abare?vt ſi ego conſul rẽp.cõtra te, & gregales tuos defendiſſem,in ciuitate eſſe me nolles?
te nemo tuorũ videre vult:omnes aditũ,ſermonẽ,congreſſum tuũ fugiunt.Plura dixi,q̃ di
cendũ fuit,in furioſiſſimũ atq; egentiſſimũ ganeonẽ. veniam⁹ ad ludos.facit enĩ Iud.veſter
iſte in me animorũ,oculorũq; cõtuitus,vt mihi iã licere putẽ remiſſiore vti genere dicendi.
& quęſo hoc loco Iudices nequa me leuitate ductũ ad inſolitũ genus dicendi labi putetis,
ſi de poetis,de hiſtrionib⁹,de ludis in iudicio loquar.nõ ſum tã ignarus Iud.cauſarũ,nõ tã
inſolens in dicendo,vt omni ex genere orationem aucuꝑ,& omnes vndiq; floſculos carpã
atq; delibẽ.ſcio quid grauitas veſtra,quid hęc aduocatio,quid ille conuentus,quid dignitas
populi Romani,& quid ꝑiculi magnitudo,quid ætas,quid honos meus poſtulet.ſed mihi
ſumpſi hoc loco doctrinã quãdã iuuẽtuti,q eſſent optimates.in ea explicãda demõſtrãdum
fuit,nõ eſſe popularis oĩs eos,q putent̃.Ex te igit̃ Scaure potiſſimũ q̃ro,q ludos apparatiſſi

Populi Roma.iudiciũ ac volũtas trib⁹ locis ſignificat̃.

Oppignerari.
Abdomẽ inſaturabile.

Aucupari orationem
Floſculos carpere atq; delibare

Ludius. mos magnificentiſſimoſq; feciſti,cur ille ipſe maxime ludius nō ſolū ſpectator,ſed actor , &
Embolia. achroma,q oīa ſororis embolia nouit,qui in cœtu mulierū ꝓ pſaltria adducit̃,nec tuos lu-
dos aſꝑexit,in illo ardēti Tribunatu ſuo?nec vllos alios,niſi eos,a qb⁹ vix viuus effugit? vix
ſe populus Romanus tenuit:vix homines odiū ſuū a corpore eius impuro atq; nefando re
Roſcius preſſerūt:ne hiſtriones quidē coram ſedenti ꝑpercerūt.Quid fuit illud? ꝙ ſummus artifex
hiſtrio. flens,& recenti lętitia,& mœſto dolore,ac deſiderio mei egit aꝑrte multo grauioribus ver-
bis meam cauſam,q̃ egomet de me agere potuiſſem?ſummi em̄ poetę ingeniū nō ſolum arte
ſua,ſed etiā dolore exprimebat.Tū illa quāto cū gemitu acta ſunt?O pater.Me me ille abſen
tem vt patrē deplorandū putarat,quē Q.Catulus,quē multi alii ſęꝑ in ſenatu patrē patriæ
nominarant.quāto cū fletu?cū patrē pulſum,patriā afflictā deploraret,domū incenſam,euer
ſamq;.ſic egit,vt demōſtrata priſtina fortuna fletū etiā inimicis,atq; inuidis excitaret.nomi
natim ſum appellatus in Bruto. Tullius,q libertatē ciuibus ſtabiliuerat,millies reuocatus
eſt. In hunc cōſenſum P.Seſtius tribunus pl.cū ageret,nihil aliud in eo magiſtratu niſi meā
cauſam egit.is ſe populo dedit,nō plauſus cupiditate,ſed vt ipſi inimici noſtri voluntatem
Columna vniuerſi populi viderēt.venit vt ſcitis ad columnā Meniā:tantus eſt ex oībus ſpectaculis vſ
Menia. q; a capitolio,tantus ex fori cancellis plauſus excitatus,vt nūq̃ maior conſenſio,aut aꝑrti-
M.Attili⁹ or populi Romani vniuerſi fuiſſe vlla in cauſa diceret̃.Tu etiā mihi M.Attiliū Regulū com
Regulus. memoras,qui redire ipſe Carthaginē ſua voluntate ad ſuppliciū, q̃ ſine his captiuis,ꝓ qbus
ad ſenatū miſſus erat,Romę manere maluerit?& mihi negas optandū reditū fuiſſe?hūc ego
reditū repudiarē?qui ita florens fuit,vt verear,ne qs me ſtudio gloriæ putet idcirco exiſſe,
vt ita redirē.quē em̄ vnq̃ ſenatus ciuē,niſi me,nationib⁹ exteris cōmēdauit?quē curia magis
requiſiuit?quē forū luxit?quē æque ipſa tribunalia deſiderauerūt?oīa diſceſſu meo deſerta,
horrida,muta,plena luctus,& mœroris fuerūt.quis eſt Italię locus,in quo non fixum ſit in
publicis monimentis ſtudiū ſalutis meę,teſtimoniū dignitatis?Reditus vero meus q fuerit,
Natalis quis ignorat?cū ipſis nonis Sextilibus idē dies reditus mei fuiſſet,q & natalis meus,idem &
Ciceronis. filię meę chariſſimę:cumq; itinere toto vrbes Italię feſtos dies agerēt aduētus mei:vię mul
titudine legatorū vndiq; miſſorū celebrabant̃:ad vrbē acceſſus incredibili hominū gratula-
tione florebat:reditus erat eiuſmodi,vt ſumma in lętitia illud dolerē,ciuitatē tam gratā,tā
miſerā atq; oppreſſam fuiſſe.Habes igit̃ qđ ex me quęſiiſti,q eſſent optimates.non eſt natio,
vt dixiſti.Et cohortari auſus eſt accuſator in hac cauſa vos Iudices,vt aliquādo eſſetis ſeue
Medicina. ri,aliquādo medicinā adhiberetis reipubli. nō ea eſt medicina,cū ſanę parti corporis ſcalꝑl
Scalꝑllū. lum adhibet̃,atq; integrę.carnificina eſt iſta,& crudelitas.hi medent̃ reipublicę,q exſecāt ꝑ
Struma. ſtem aliquā,tāq̃ ſtrumā ciuitatis. Sed vt extremū habeat aliquid oratio mea,& vt ego an-
te dicēdi finē faciā q̃ vos me attente audiēdi,cōcludā illud de optimatibus,eorūq; principi-
bus,ac reipublicę defenſoribus:voſq; adoleſcētes,& q nobiles eſtis,ad maiorū veſtrorum imi
tationem excitabo:& q ingenio,& virtute nobilitatē poteſtis cōſequi,ad eā rationem in qua
Laudis & multi hoīes noui & honore & gloria floruerūt,cohortabor.hęc eſt vna via,mihi credite,&
honoris laudis,& honoris,& dignitatis:a bonis viris,& ſapiētibus,bene a natura cōſtitutis,laudari,
via. & diligi:noſſe deſcriptionē ciuitatis a maioribus noſtris ſapiētiſſime cōſtitutā:q cū regiam
poteſtatē non tuliſſent,ita magiſtratus annuos creauerūt,vt conſiliū ſenatus Reip.prępone
rent ſempiternū:deligerent̃ autē in id conſiliū ab vniuerſo populo, aditusq; in illū ſummū
ordinē omniū ciuiū induſtria ac virtute pateret.Senatū reipublicę cuſtodē,p̄ſidē,ꝓpugnato
rem collocauerūt.huius ordinis vti auctoritate magiſtratus,& quaſi miniſtros grauiſſimi
conſilii eſſe voluerunt: ſenatū autē ipſum ꝓximorū ordinū ſplendore cōfirmari:plebis liber
tatem & cōmoda tueri atq; augere voluerūt.hęc q ꝓ virili parte defendūt,optimates ſunt,
cuiuſq; ſint ordinis.qui autē p̄cipue ſuis ceruicibus tanta munia,atq; Remp.ſuſtinēt, ii ſem
ꝑ habiti ſunt optimatū principes,auctores,& cōſeruatores ciuitatis.Huic hominū generi
fateor multos aduerſarios,inimicos,inuidos eſſe,multa ꝓponi ꝑicula,multas inferri iniu
rias,magnos eſſe expeːiūdos,& ſubeūdos labores.ſed mihi omnis oratio eſt cū virtute, non
cū deſidia,cū dignitate,nō cū voluptate,cū iis,q ſe patrię,qui ſuis ciuibus,qui laudi, q glo-
Patientes rię,non qui ſomno,& conuiuiis,& delectationi natos arbitrant̃.Nā ſi qui voluptatibus du
laborum. cantur,& ſe vitiorum illecebris,& cupiditatū lenociniis dediderūt,miſſos faciant honores,
Gloria ve- nec attingāt rempublicā,patiātur viros laborū patientes frui.qui autem bonā famā bonoꝝ,
ta. q̃ vere ſola gloria nominari poteſt,expetūt,aliis otiū q̄rere debēt,& voluptates,nō ſibi. ſudā

dum eſt his,pro communibus cõmodis,adeundę inimicitię,ſubeũdę ſęꝑ pro Rep. tempeſta
tes:cũ multis audacibus,improbis,nonnunq̃ etiã potẽtibus,dimicandũ.Hęc audiuimus de
clariſſimorũ virorũ conſiliis,& factis,hęc accepimus,hęc legimus.neq; eos in laude poſitos
videmus,q incitarũt aliquãdo populi animos ad ſeditionẽ:aut qui largitione cęcarunt mẽ-
tes imperitorũ:aut q fortis,& claros viros,& bene de Rep.meritos in inuidiã aliquã voca-
uerunt.leuis hos ſemp,& audaces,& malos,& ꝑnicioſos ciues putauerũt.at vero qui ho-
rum impetus repreſſerũt,& conatus:qui auctoritate,qui fide,qui cõſtãtia,qui magnitudine
animi,cõſiliis audaciũ reſtiterũt:ii graues,ii principes,ii duces,ii auctores huius ordinis,&
dignitatis,atq; imperii ſemp habiti ſunt:& ſi quos eorũ aut iniqui iudicii q̃dam ꝓcella puer
tit,aut aliqua repentina vis ac tẽpeſtas perculit popularis,ꝑ populum tamen ipſum recreati
ſunt,atq; reuocati,aut omnino inuulnerati inuiolatiq; vixerũt.At vero ii,q ſenatus cõſiliũ, Inuulneratus.
qui auctoritatẽ bonorũ,qui inſtituta maiorũ neglexerunt,& imperitę aut cõcitatę multitu-
dini iucundi eſſe voluerũt,oẽs fere Reip.pœnas aut pręſenti morte,aut turpi exilio depen-
derunt.Q; ſi apud Atheniẽſes homines Gręcos longe a noſtrorũ hominũ grauitate diſiun
ctos non deerãt,qui Remp.cõtra populi temeritatẽ defenderũt:cũ omnes q ita fecerũt,e ciui
tate eiicerentur:ſi Themiſtoclẽ illũ cõſeruatorẽ patrię nõ deterruit a rep.defendẽda,nec Mil Themiſtocles.
ciadis calamitas,qui illã ciuitatẽ pauloante ſeruarat:nec Ariſtidis fuga, q vnus omniũ iu-
ſtiſſimus fuiſſe tradit: quid nos tandẽ facere debemus? primũ in ea ciuitate nati, vnde orta Milciades.
mihi grauitas & magnitudo animi videtur:tũ in tãta gloria inſiſtentes,vt omnia humana Ariſtides.
leuiora videri debeant:deinde ad eã remp.tuendã aggreſſi,q̃ tãta dignitate eſt,vt eam defen
dentem occidere non aliud ſit,q̃ oppugnantem rerũ potiri.Homines Gręci,quos antea no-
minaui,inique a ſuis ciuibus damnati,atq; expulſi,tamen quia ſunt de ſuis ciuitatibus bene
meriti,tanta hodie gloria ſunt,nõ in Gręcia ſolũ,ſed etiam apud nos,atq; in cęteris terris,
vt eos a quibus illi oppreſſi ſunt nemo nominet,horum calamitatem dominationi illorum
omnes anteponãt.Quis Carthaginenſium pluris fuit Annibale conſilio,virtute , rebus ge- Annibal.
ſtis?qui vnus nobiſcum tot annos de imperio,de gloria decertauit.hunc ſui ciues e ciuitatę
eiecerunt.nos etiam hoſtem literis noſtris & memoria videmus eſſe celebratum.Quare imi
temur noſtros Brutos,Camillos,Halas,Decios,Curios,Fabricios,Maximos,Scipiones, Len Ro.fortes.
tulos,Aemilios ,innumerabiles alios,qui hanc Rempublicam ſtabiliuerũt:quos equidem in
deorum immortalium cœtu ac numero repono.amemus patriam,pareamus ſenatui,conſu
lamus bonis,pręſentis fructus negligamus,poſteritati & glorię ſeruiamus:id eſſe optimum
putemus,quod erit rectiſſimum:ſperemus,qđ volumus:ſed quod acciderit,feramus: cogite Sperãdum
mus deniq; corpus virorum fortium,magnorumq; hominum eſſe mortale,animi vero mo quod volu
tus & virtutis gloriam ſempiternam:neq;,hanc opinionem ſi in illo ſanctiſſimo Hercule cõ m9:qđ acci
ſecratam videmus,cuius corpore ambuſto vitam eius,& virtutem immortalitas excepiſſe derit,feren
dicitur,minus exiſtimemus eos,qui hanc tantam Rempub.ſuis conſiliis aut laboribus aut dum.
auxerint,aut defenderint,aut ſeruarint , eſſe immortalem gloriam conſecutos. Sed me Herculis ĩ
repente Iudices , de fortiſſimorum , & clariſſimorum ciuium dignitate,& gloria dicentem, mortalitas
& plura etiam dicere parantem,horum aſpectus in ipſo curſu orationis repreſſit . video P.
Seſtium meæ ſalutis,veſtræ auctoritatis,publicæ cauſæ defenſorem,propugnatorem, aucto
rem,reum: video hunc prætextatum eius filium oculis lachrymantibus me intuentem:vi-
deo Milonem vindicem libertatis veſtræ,cuſtodem ſalutis meæ,ſubſidium afflictæ Reipubli T.Annius
cæ,extinctorem domeſtici latrocinii,repreſſorem cædis quotidianæ,defenſorem templorũ, Milo.
atq; tectorum,præſidium Curiæ,ſordidatum,& reum: video P.Lentulum,cuius ego patrẽ
deum ac parentem ſtatuo fortunæ,ac nominis mei,& fratris,rerumq; noſtrarum,in hoc mi De9 ac pa-
ſero ſqualore & ſordibus: cui ſuperior annus idem & virilem patris,& prætextam populi rens fortu
iudicio togam dederit,hunc hoc anno in hac toga,rogationis iniuſtiſſimæ ſubitam acerbi nę ac no.
tatem pro patre fortiſſimo, & clariſſimo ciue deprecantem. atq; hic tot & talium ciuium
ſqualor,hic luctus,hæ ſordes ſuſceptæ ſunt propter vnum me:quia me defenderunt : quia
meum caſum, luctũq; doluerunt:quia me lugenti patrię,flagitanti ſenatui,poſcenti Italiæ,
vobis omnibus orãtibus reddiderunt.qđ tantum eſt in me ſcelus?quid tantopere deliq illo,
illo die?cũ ad vos indicia,literas,cõfeſſiones cõmunis exitii detuli?cũ parui vobis?Ac ſi ſcele
ſtum eſt amare patriam,ꝑtuli pœnarum ſatis.euerſa domus eſt:fortunæ vexatæ : diſſipa-
ti liberi : rapta coniunx : frater optimus, incredibili pietate , amore inaudito , maximo in

ſqualore, volutatus eſt ad ꝑdes inimiciſſimorum.ego pulſus aris,focis,deis ꝑnatibus, diſtractus a meis,carui patria,quã(vti leuiſſime dicam)certe texeram:ꝑtuli crudelitatem inimicorum,ſcelus infidelium,fraudem inuidorum.Si hoc non eſt ſatis,ꝙ hęc omnia deleta videntur reditu meo,multo mihi,multo inquã Iudices prȩſtat,in eandem illam recidere fortunam,q̃ tãtam importare meis defenſoribus,& conſeruatoribus calamitatẽ. An ego in hac vrbe eſſe poſſum,his pulſis,qui me huius vrbis compotem fecerunt? non ero, non potero eſſe Iudices:neq; hic vnq̃ puer,qui his lachrymis qua ſit pietate declarat, amiſſo patre ſuo propter me,me ipſum incolumem videbit:& quotieſcunq; me viderit,ingemiſcet:ac ꝑſtem ſuã & patris ſui ſeſe dicet videre.ego vero vos in omni fortuna,quęcũq; erit oblata,complectar:nec me ab iis,quos meo nomine ſordidatos videtis,vnq̃ vlla fortuna diuellet: neq; hæ nationes,quibus me ſenatus commendauit,quibus de me gratias egit,hunc exulem ꝓpter me ſine me videbunt.Sed hęc dii immortales,qui me ſuis templis aduenientem receꝑunt, ſtipatum ab his viris,& P.Lentulus Conſul,atq; ipſa Reſp.qua nihil eſt ſanctius,veſtræ poteſtati commiſerunt.vos hoc iudicio omnium bonorum mentes confirmare, improborum reprimere poteſtis:vos his ciuibus vti optimis,vos me reficere,& renouare Rempublicam poteſtis.Quare vos obteſtor,atq; obſecro,vt ſicut me ſaluum eſſe voluiſtis,eos conſeruetis, ꝑ quos me recuꝑauiſtis.

Prȩſtat.

IN VATINIVM.ORATIO.XXXIIII.

SI TVA Tantummodo Vatini quid indignitas poſtularet,ſpectare voluiſſem,feciſſem id,qđ his vehementer placebat,vt te cuius teſtimonium, propter turpitudinẽ vitæ,ſordeſq; domeſticas,nullius momenti putaretur, tacitus dimitterem.nemo enim horum ita te refutandum,vt grauem aduerſarium,aut ita rogandum,vt religioſum teſtem arbitrabatur. ſed fui paulo in te intemꝑãtior fortaſſe q̃ debui:odio enim tui, in quo etſi omnes propter tuum in me ſcelus,ſuperare debeo,tamen ab omnibus ꝑne vincor,ſic ſum incitatus,vt cũ te nõ minus cõtemnerẽ,q̃ odiſſem,tamẽ vexatũ potius q̃ deſpectum vellem dimittere.Quare ne tibi hũc honorẽ a me haberi forte mirere,ꝙ interrogem,quem nemo congreſſu,nemo aditu,nemo ſuffragio, nemo ciuitate,nemo luce dignum putet,nulla me ad id cauſa impuliſſet,niſi vt ferocitatem iſtam tuam comprimerem,& audaciam frangerem,& loquacitatem pauciſſimis interrogationib⁹ irretitam retardarem.etenim debuiſti Vatini,etiam ſi falſo veniſſes in ſuſpitionẽ P.Seſtio, tamen mihi ignoſcere,ſi in tanto hominis de me optime meriti ꝑiculo,& tempori eius,& voluntati parere voluiſſem.ſed heſterno pro teſtimonio eſſe mentitum,cum affirmares nullum tibi omnino cum Albinouano ſermonem non modo de Seſtio accuſando,ſed vlla vnq̃ de re fuiſſe,paulo ante imprudẽs indicaſti:qui & T.Claudium tecum communicaſſe, & a te conſilium P.Seſtii accuſandi ꝑtiſſe:& Albinouanum,quem antea vix tibi notum eſſe dixiſſes,domum tuam veniſſe,multa tecum locutum,dixeris:deniq; conciones P.Seſtii ſcriptas, quas neq; noſſet,neq; reꝑire poſſet,te Albinouano dediſſe, eaſq; in hoc iudicio recitatas. In quorũ altero es confeſſus,a te accuſatores eſſe inſtructos,& ſubornatos.in altero incõſtãtiam tuam cũ leuitate,tum etiã ꝑiurio implicatã,refelliſti:cum quẽ alieniſſimum a te eſſe
Prȩuaricator. dixiſſes,eum domi tuę fuiſſe:quem prȩuaricatorẽ ab initio iudicaſſes,ei te,quos rogaſſet,ad accuſandum libros dixeris dediſſe.Nimiũ es vehemens feroxq; natura.non putas fas eſſe verbum ex ore exire cuiuſq̃,qđ non iucundum,& honorificum ad aures tuas accedat. veniſti
Nutricula iratus omnibus.qđ ego,ſimulac te aſꝑxi,prius q̃ loqui cœpiſti,cum ante Gellius,*nutricula ſeditioſorũ omniũ,teſtimoniũ diceret,ſenſi,atq; ꝓuidi.repẽte em̃ te,tanq̃ ſerpens e latibulis,
* oculis eminentibus,inflato collo,tumidis ceruicibus intuliſti.vt mihi renouatus ille tuus in te veterem eum amicum,ſed tamẽ ſuum familiarem defenderim.cum in hac ciuitate oppugnatio ſoleat,qua tu nunc vteris,nonnunq̃ defendi,nonnunq̃ vituꝑari.Sed quęro a te, cur C.Cornelium non defenderem?num legem aliquam Cornelius contra auſpicia tulerit?
Illȩdere. num Heliam?nũ Fuſiam legem illæſerit?num Conſuli vim attulerit?num armatis hominibus templum tenuerit?num interceſſorem vi deiecerit?num religiones polluerit? ærarium exhauſerit?remp.compilarit?tua ſunt,tua ſunt hęc omnia.Cornelio eiuſmodi nihil obiectũ eſt,codicem legiſſe dicebatur:defendebatur teſtibus Collegis ſuis,non recitãdi cauſa legiſſe,